

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redakcija, Amministratore: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Ljubljana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SCLOVENE

Nemške in slovaške čete zavzele Rostov

Rostov je bil zavzet z naskokom — Tudi v Donovem kolenu je bil zlomljen sovjetski odpor — Včeraj so Sovjeti izgubili 83 letal

Nove angleške izgube pri El Alameinu

Število ujetnikov znaša nad 1000 - Italijanski oddelki zasedli zelenico Siva - 18 angleških letal sestreljenih

Vojno poročilo št. 787

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-

javlja: Pri El Alameinu so se nadaljevali živ-

valni boji, v katerih je imel sovražnik nove iz-

gube: število ujetnikov znaša nad 1000.

20. t. m. so naši oddelki dosegli zelenico Si-

va v zahodnem egiptovskem ozemlju.

V trdi bitki dne 22. t. m. se je sijajno boril

ob strani edine nemškega afriškega zbora in se

odlikoval 61. pehotni polk »Trento«. Pri bitkah,

kj so potekale zadnje dni, se je posebno izkazal

na čelu svojega 65. pehotnega polka »Trieste«

polkovnik Gerardo Vaiarini.

Delovanje letalstva je bilo včeraj pomembno in

med obojestranskimi lovcji je prišlo do čestih spo-

padov.

Nemški lovcji so sestrelili tri »Spitfire« in tri

»Curfew«.

Sovražnik, ki je brezuspešno poskušal nekaj

vzmemirjevalnih napadov na nekatera središča v

našem zaledju, je zgubil 6 letal nad Benga-

zajem: dve so sestrelili naši lovcji, dve trdnja-

sko protiletalsko topništvo, dve pa sta padli na

zemljo, zadeti od nemškega topništva.

Nekaj članov posadk, ki so se spustili s pa-

dali, je bilo zajetih.

Eno naše letalo se ni vrnilo.

Osnovni bombniki so uspešno nadaljevali napade

na Malto: nemški lovcji so sestrelili 4 angleška

letala, naši pa dve.

Področje vojnih nastopov, 24. julija. AS: Po-

seben dopisnik agencije Stefani poroča: Nepresta-

no delovanje italijanskih torpednih letal kar na-

prej zadaja velike vrzeli sovražnemu ladjevju v

Sredozemlju, ki je že tako zelo razredčeno. Včeraj

zjutraj so torpedna in ogledniška letala pri Port

Saidu potopila velik in nov parnik. Proti pol deset

uri zjutraj so letala zapazila spremljavo, v kateri

je bil velik parnik ter majhna petrolejska ladja,

spremljala pa ju je več topničark. Italijanski le-

talci so navzlic silovitemu odporu napadli deset-

desetonski parnik. Dvoje letal je iz kratke raz-

dalje spustilo po en torpedu, ki sta zadela ladjo

skoraj na sredo. Eksplozija je bila strašna: letalci

so videli kose ladje, ki so zleteli v zrak, ter velike

oblake belega dima. Ladja se je takoj nagnila in

po nekaj minutah se je tudi potopila. Čeprav sta

bila dva člana posadke ranjena, so se vendar tor-

pedna letala vrnila na svoje oporišče.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 786. Posadke

torpednih letal, ki so v vzhodnem Sredozemlju po-

topila 10.000 tonski sovražni parnik, so bile sestav-

ljene takole: Podporočnik Clonni Durando, nare-

dnik Morgagni Cesare, podporočnik Coloni Ferruc-

cio, narednik Mazzanti Gino.

Hitlerjev glavni stan, 24. julija. Nemško vrhov-

no poveljstvo objavlja naslednje izredno vojno po-

ročilo: Nemške čete SS ter slovaške čete, ki jih je

uspešno podpiralo letalstvo, so na celotni veliki

fronti zlomile vrsto utrjenih postojank, ki so

druga za drugo obdajale mesto Rostov. To važno

mesto je bilo po številnih in zagriženih bojih z na-

skokom zavzeto. Rostov je izredno važno prista-

nišče in železniško križišče. Mesto čistijo sovra-

žnih ostankov.

Hitlerjev glavni stan, 24. julija. Nemško vrhov-

no poveljstvo objavlja:

Kakor poroča izredno poročilo, so nemški

oddelki SS in slovaški oddelki s podporo letal-

stva vdrl v močno utrjeno in globoko zgrajeno

obrambo Rostova na celim bojišču ter po

tridih bojih z naskokom zavzeli to važno želez-

niško križišče in pristanišče. Čiščenje mesta je

v teku.

V Donovem kolenu so nemške pehotne

divizije in hitre edince zlomile odpor sovjets-

kih čet, ki so se znova razpršile. Pri tem je bilo

uničenih 69 tankov in 29 topov.

Severozahodno od Voroneža so bili s pro-

tinapadi odbiti močni sovražni napadi. Skupine

bombnikov in stumoglavcev so se udeleževale ko-

penskih bojev ter so zadale Sovjetom težke izgube.

Na bojišču pri Volhovu in pri Lenin-

gradu so se izjalovili ponovni sovražni napadi.

Letalstvo je s velikim uspehom bombardiralo

podmorniško oporišče in vojaške naprave v sever-

nomorskem oporišču Poljarnoje.

Včeraj so Sovjeti izgubili 83 letal. Pogrešamo

7 lastnih letal.

V Egiptu se nadaljuje hudi boji pri El

Alameinu. Italijanske čete so zasedle zelenico

Siva.

Nemške in italijanske letalske skupine so zo-

pet posegale v boje s posebnim uspehom. V letal-

skih bitkah nad puščavo, s protiletalsko obrambo

in pri poletih nad Malto je bilo sestreljenih 18

sovražnih letal.

V dnevnih in nočnih napadih na Anglijo

je letalstvo neposredno zadelo letalske delav-

nice, letališča in druge vojaške cilje v srednji

in vzhodni Angliji.

Včeraj so Angličani nad zasedeno zahodno

evropsko obalo izgubili devet letal.

Angleški dnevnimi vzmemirjevalni napadi na

kraje v zahodni Nemčiji ter nočni napadi

predvsem na Duisburg so povzročili izgubo

med civilnim prebivalstvom. Požari in škoda je

nastala predvsem na stanovanjskih četrtih ter

na javnih zgradbah. Nočni lovcji so skupaj s

protiletalskim topništvom sestrelili devet bomb-

nikov.

Nekaj ruskih bombnikov je izvedlo nekaj

neuspešnih vzmemirjevalnih poletov na vzhodno

prusko ozemlje. Eno letalo je bilo sestreljeno.

Buenos Aires, 24. julija. AS: Poročila iz Wa-

shingtona vedo povedati, da tamkajšnji vojaški

krogji smatrajo zlasti položaj na ruskem bojišču

za zelo nevarčen za takozvane združene države.

O veliki krizi ne govori samo tisk in radio, ampak

tudi vladni krogi. Včerajšnji radijski govor ame-

riškega zunanjega ministra Cordella Hulla se je

sukal okoli vojnih težav. Drug zelo značilen dogo-

dek, ki tudi dokazuje izredno težo sedanjih tren-

utkov, je obisk Litvinovega v Beli hiši. »New York

Times« piše: »Po poročilih iz virov, kateri stoje

zelo blizu sovjetskemu poslanstvu v Washingtonu,

je ruski položaj tako težak, da proti Združeni-

mu narodom še večja nesreča, kakor je bila pri

Dunkerqueu, če bo rdeča armada uničena, bo

težko zmagati.«

Rim, 24. julija. AS: Dve mogočni nemški okle-

pni koloni, ki sta napredovali ena od Dona, druga

pa iz Milerova proti vzhodu, prodirata proti Sta-

lingradu. Bitka se razvija tudi v predmestjih Ro-

stova. Vzhodno od Rostova je bil Don na širokem

pasu prekorčen in hitri oddelki korakajo proti

jugu na področje severnega Kavkaza. Velika uni-

čevalna bitka je v polnem teku okoli mesta Šahli.

Nihče ne govori več o čudovitih Timošenkovih na-

črtih, ki jih je pomejala zmagovalna nemška ofen-

ziva. Moskovska poročila le lakonično poročajo, da

se »umik nadaljuje«. Angličani so že začeli pisati, da

kavkaški petroleji ni velikega pomena za Nemce

in vsako razume, kaj takšno pisanje pomeni.

Berlin, 24. julija. AS: Močne sovjetske sile, ki

so se skušale izvit nemški obkolitvi z begom pro-

ti jugu, so bile obkoljene od nemških hitrih čet,

ki so dospelo do okolice Rostova. Tem skupinam

grozi skorajšnje uničenje ali zajetje. Na tem od-

seku je bil zaseden tudi kraj Stjenka Razin. V

bojih za to mesto so Nemci zajeli in uničili mnogo

avtomobilov. Nemško letalstvo je podpiralo kope-

nske boje ter je varovalo in razširilo važno mo-

stišče na spodnjem toku reke Dona. Rusi so mo-

rali pri tamkajšnjih bojih prepustiti nasledovalcem

300 avtomobilskih vozil. Protitankovsko topništvo

je uničilo 39 tankov, 19 nadaljnjih tankov pa je

uničilo letalstvo, ki je zadalo sovražniku težke iz-

gube z bombnimi napadi na cele vrste avtomobi-

lov, kateri so prevažali vojaštvo. Med letalskimi

dvoboji so nemški lovcji sestrelili 42 sovražnih letal.

Turški glas o bojih na vzhodu

Carigrad, 24. jul. AS: Pozornost turških listov

in turških političnih krogov je posvečena velikim

bitkam na vzhodnem bojišču. »Tasvir-i Efkare« pi-

še, da obširnost ruskega ozemlja ne dopušča ta-

ko hitrega zaključka vojne kakor je bilo v Fran-

ciji, ker morajo oklepna sredstva premagovati ve-

likanske razdalje. List navaja polem važno dej-

stvo, da Nemci in zavezniki na zmagovalnem po-

hodu zavzemajo največjo industrijsko pokrajino

Sovjetske Rusije. »Tane« pa pripominja, da ruska

propaganda ni imela prav, ko je zatrjevala, da

Nemčija po ostri zimi in po zimskih ruskih ofen-

zivah ne bo mogla več na noge, ker je Nemčija

s svojimi zavezniki danes dovolj močna, kar nam

jasno kažejo sedanjí dogodki na vzhodnem bo-

jišču.

Močne utrdbe pri Rostovu

Berlin, 24. jul. AS: Včerajšnje nemško vojno

poročilo je že objavilo, da so nemške in zavez-

niške čete na raznih točkah predre obrambni

pas, ki so ga Sovjeti zgradili okoli Rostova. Raz-

lagajoč to poročilo, berlinski tisk pripisuje velik

pomen strateški važnosti tega velikega sovjetskega

središča, na katerega je sovražno poveljstvo čez-

merno gradilo nade za svojo obrambno taktiko.

Rusi so imeli v okolici mesta velik pas obrambnih

utrdb in celo vrsto protitankovskih jarkov ter

obširna minska polja. Vse to pa ni moglo ustaviti

pohoda nemških hitrih čet, ki so dosegle mesto

in ga, kakor poroča današnje nemško vojno po-

ročilo, tudi zavzele. Brzina tega napredovanja je

zopet odrezala umik znatnim skupinam nasprot-

nih obojestranskih sil, ki so se želele izmakniti obko-

litvi z begom proti jugu, pa so bile vendar obko-

ljene ter bodo vsak čas uničene ali pa zajete.

Druga važna zmagata na tem odseku je bila dose-

žena z zavzetjem Stjenke Razina, ki je bil nenadno

napaden izza boka. Mnogo topov in drugega orožja

je padlo v nemške roke. Sovjeti so pustili na bo-

jišču izredno število mrtvih. Bombniki so z bom-

bami vseh velikosti obstrlevali bežeče sovražne

kolone. 18 sovjetskih topov, ki so zadrževali nem-

ško napredovanje, je bilo zajetih in prisiljenih k

molku. Na spodnjem toku reke Dona je letalstvo

podpiralo kopenske čete pri postavljanju mostu.

Vsi sovjetski napadi severozahodno od Voroneža

so bili odbiti z velikimi izgubami za napadalec.

Ustanovitev Ustaške milice

Zagreb, 24. jul. AS: Hrvatski uradni list pri-

naša zakonski ukrep o ureditvi ustaške milice.

Naloga ustaške milice je zagotoviti nadaljevanje

ustaškega revolucionarnega duha in ustaških pri-

dobitev za narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

narodno osvobodjenje, dati poročstvo za

varnost naroda ter sodelovati pri obrambi države.

Ustaška milica je bistvena sestavina oborože-

nih sil hrvatske države in jo sestavljajo aktivne

skupine poglavitnih oddelkov, oddelkov za pro-

met, orožniških oddelkov, oddelkov policijske stra-

že, oddelkov ustaške šolske službe, oddelkov, do-

danih tečaju za ustaško pripravo ter oddelkov

Divjad okoli Ljubljane

Ljubljana, julija.

Bližina tako velikega mesta, kakor je Ljubljana, pravzaprav nikoli ni bila posebno privlačna za divjad. Mnogi ljudje plaši divjad, ki išče tih zavetij in paš. Tudi gozda, najbolj varnega zavetja divjadi, je okoli Ljubljane le malo. Zadnjič smo priobčili razveseljivo vest, da so se gozdni jerebi na Rožniku zelo razmnožili.

Iz razgovora s starejšim lovcom, ki je pregledoval pred dvema tednoma njive in travnike okoli Ljubljane, bi se dalo sklepati, da tudi stanje poljskih jerebic na Ljubljanskem polju in barju le ni tako obupno, kakor se splošno misli. Res je, da zdaj sadi zelo mnogo krompirja po poljih, kar za razmnožitev jerebic, ki iščejo predvsem semenske hrane, ni najbolj ugodno, toda številčno stanje jerebičjega zaroda je takšno, da se bo dalo nekaj let vsaj ohraniti, če ne celo povečati. Sko-dujejo pa jerebice, tej drugače izredno podni pti-ci, otroci in tudi odrasli lovski tatovi. Ti sicer je-rebie ne streljajo in ne love toliko v zanjke, pač pa iščejo jerebičja gnezda, kjer pobirajo jajca.

Manjših, jerebicam sorodnih preple pa okoli Ljubljane skoraj ni več. Redko sreča je imel, kdor jo je to poletje slišal pedpeditati. Tudi iz drugih krajev naše pokrajine poročajo, da prepleca pri nas izumira. Skoda bi bilo res te prijazne ptice, ki je s svojim pedpeditanjem razveseljevala vsa-kogar. Naši lovci niso prej toliko streljali preple, le bolj jerebice. Vendar, kadar je bilo ugodno »preplečilec« leto, je bila pečenka teh malih, a debelih ptic vedno dobrodošla na vsaki mizi.

Za čuda, vsaj lovci zatrjujejo tako, se zarod največ letos kar nič ni zmanjšal. Pravi lovci jih sicer ne preganjajo, pač pa množica divjih lovcov z različnimi pastmi in drugimi napravami, vendar zajeti zarod še vedno kljubuje. Sra v okolici Ljubljane že več let ni, ako se je kakšna še po-tikala po bližnjih gozdovih, je bila skrbno zava-rovana.

Včasih je bil v Ljubljani, zlasti v Trnovem zelo razširjen lov na razne večje ptice selilke, ki so obiskale naše kraje le mimogrede, tako na divje rase, sloke in pribe. Ljubljansko barje je te ptice vabilo s svojimi nešteti bajerji in močvirji na njihovi poti proti jugu. Odkar so začeli Barje izsuševati, se te ptice nekako izogibajo Ljubljani in Ljubljanskemu barju, vendar jih je še vedno vsako jesen nekaj videti. Galebi ali tonovke pa se na Barju skoraj nikoli niso ustavljali, temveč so čezeno le leteli, visoko v zraku. Ljubljansko nareč-je jim pravi »žvižgavke«, po značilnem žvižganju med poletom. Sem in tja zaide na barje tudi kaka čaplja, le redkokdaj storklja, prav teko redko žerjavi. V jeseni bomo videli, ali so nas te velike ptice že povsem pozabile ali ne.

Zveri tudi ni več v ljubljanski okolici. Prej-

Matura na klasični gimnaziji

Ljubljana, 24. julija.

Na drž. klas. gimnaziji so bili v sredo za-vršeni viš. teč. izpiti. Uspehi so bili navdve pričakovane ugodni, kajti izmed 96 kandidatov in kandidatkin je izdelalo 39 z odliko (30,2%), 93 z dobrim in prav dobrim uspehom (64,73%), dva kandidata imata popravni izpit (2,08%). 1 kandidatinja je pa med izpitom odstopila (1,04%). — Izdelali so a) *Cristof Zlatka* (oprosč. ustn. izpita, z odl.), *Cerne Marieta*, *Cerne Terezija* (opr.), *Cizman Mirijam*, *Grum Mariia* (opr.), *Hudnik Tamara* (opr.), *Kreč Ma-rija* (opr.), *Lavrič Draga*, *Macarol Vera* (opr.), *Maicen Vidojka*, *Maicen Ziva*, *Matovrh Roza* (opr.), *Osana Marija* (opr.), *Ostaneč Marija* (opr.), *Plivelič Jolanda*, *Podgornik Zdenka* (opr.), *Puppis Nada*, *Rovšek Pija*, *Schaubach Krista*, *Slokar Nada* (opr.), *Strgar Milica* (opr.), *Skrabar Danica* (opr.), *Trpin Noemi*, *Trstenjak Marija* (opr.), *Velikonja Ivana* (opr.), *Zajc Ja-dranka*; — iz b) *Gosra Peter*, *Kovač Ciril*, *Ko-vačič Ervin*, *Pezdirec Bogomir*, *Pirc Bogomir* (opr.), *Pokoren Danijel* (opr.), *Prebil Vladimir*, *Sfiligoi Dušan*, *Uršič Stanislav* (opr.), *Velkovich Janez* in *Vodopivec Valentin* (opr.); — iz c) *Arnez Ivan*, *Hladnik Ignacij*, *Hojs France*, *Pi-pan Anton*, *Rus Franc* (opr.), *Simoneti Henrik*, *Simnovec Slavko*, *Stepec Boris*, *Strancar Ma-rijan*, *Vene Stojan* in *Zumer Jože* (opr.); — iz d) *Berce Oton*, *Božataj Mihael* (opr.), *Jev-ševar Božidar*, *Jureca Alojzij*, *Komušič Dimitrij* (opr.), *Kolarič Stanislav*, *Marinko Peter* (opr.), *Mlinar Cigale Marijan* (opr.), *Mrlak Janez* (opr.), *Muster Jože*, *Sobočan Franc*, *Segula Ivan*, *Sturm Jože*, *Zigler Nadislav* (opr.), in *Slovša Alojzij* (opr.); — iz e) *Čuhor Vekoslav*, *Glavan Franc*, *Ile Alojzij*, *Jezernik Maksimilijan* (opr.), *Jež Milan*, *Kolenec Janez*, *Kostevec Marko* (opr.), *Kotlušček Jože*, *Murnik Božidar*, *Pezdirček Franc*, *Šerle Milan*, *Škerlj Stanko*, *Sušteršič Jan-ko*, *Terglec Engelbert*, *Zajec Jože* in *Zupančič Mirko*; — iz f) *Arta Ivan*, *Bergant Ivan*, *Can-kar Jože*, *Goršič Ivan*, *Groznič Franc*, *Hüb-scher Franc* (opr.), *Jerman Andrej*, *Mlakar Franc*, *Novak Bogomir* (opr.), *Remic Bogomir* (opr.), *Šinkovec Tit*, *Zajc Feliks* (opr.), in *Glin-šek Ignacij* (opr.). Izpitom je predsedoval min. odposlanec prof. Eurico Damiani.

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

Perigordova je začela jecljati in razburjeno mahati s pismom: »Zgodilo se je to, da je Napoleon zbežal z otoka Elbe.«

Talleyrand se je s težavo zvekel na blazine in sedel ter bleknil:

»E...«

»Da, da,« je nadaljevala Perigordova. »Novico je sporočil angleški konzul v Livornu lordu Broghersu v Firenzu, od tam pa so poslali obvestilo po posebnem kurirju na Dunaj.«

»V pismu ni drugih podrobnosti...«

Vojvodinja je onemela.

Talleyrand se je začel praskati za ušesi. Kadar je delal kaj ta-kega, tedaj so vsi vedeli, da je slabe volje. Obraz pa ni izdal no-bene njegove misli. Po nekaj trenutkih je bil gospodar samega sebe in je preстал prvi sunek.

»Tako se je moralo končati!« je nazadnje izrekel počasi in filo-zofski.

»In sedaj, kaj se bo zgodilo?«

»Tisto, kar se po usodi mora zgoditi.«

»Pa moja vaja?«

»Kakšna vaja?«

»Nocoj bi morali imeti pri gospe Metternich glavno vajo za zelo zabavno komedijo »Matec ali popolni hotel«. Komedija je silno za-bavna in je samo še dva dni do glavne predstave.«

»Bodi mirna, vajo boste kljub temu imele.«

Vojvodinja je pogledala svojega strica s silnim občudovanjem. Ta satanski človek se ni pustil z ničemer vznemirjati. Kaj bo, če se Napoleonu posreči priti v Pariz, sesti znova na prestol in pregnati

nja leta so bili redki primeri, da je kdo med lovci ustrelil kako lisico ali dihurja. Pač pa je še vedno precej malih podlasic, ki so za našega kmeta zelo koristne živali, ker more miši in vočuharje, za lovca pa ne, ker se spravijo tudi na zajca. Pri Fužinah pa so pred leti na Ljubljani opazovali celo par vider. Ni znano, ako je na Ljubljani, ki je štela včasih precej teh lepih zverj, še kaj vider.

Lani so se pojavili na Goloveu tudi polhji. Ko-stanja je na Goloveu v jesni precej, tako za ljudi in tudi za polhe. O ververicah vemo, da so na Rožniku postale kar nekakšne domače živali, pa tudi na Goloveu jih je še vedno nekaj, čeprav tam niso prav nič domače, temveč zelo plašne.

Gospodarstvo

Stanje živinoreje na Hrvaškem

Živinoreja je za Neodvisno Državo Hrvatsko važna postavka v narodnem gospodarstvu, pri čem-er ni upoštevanja vredno le znatno število glav, ampak tudi izvrstna kakovost živine. Glavne vrste živine so v zadnjih treh letih pred sedanjo vojno dosegle lep razvoj in je povpreček znašal 1.944.000 goved, 619.000 konj, 1.304.000 prašičev, 3.082.000 ovac in 628.000 koz. Sedaj cenijo število prašičev na en milijon. Delno zmanjšanje števila živine po poročilu zveze za zavarovanje živine ni posledica kakih boleznj. Pač pa so se zvišale premije za zavarovanje, kar dokazuje, da kmetje vedno bolj cenijo svojo živino. Zavarovanje živine se je začelo leta 1932 in je bilo to leto zavarovanih le 152 glav v vrednosti 362.000 bivših dinarjev. Leta 1937 je bilo že zavarovanih nad 11.000 glav, višek pa je zavarovanje doseglo leta 1939, ko je bilo zavarovanih 15.730 glav. V lanskem letu je bilo zavarovanih 12.047 glav. Po podatkih zava-rovalnice je bila umrljivost med govejo živino sil-no majhna. Dosegla je le 1,84%, kar je v primeri

Letos so koseci in grabljice našle med košnjo kar dosti ježev. Za običajnega človeka jež seveda ni užiten in ga ne preganjata ne lovec, ne kmet, ki veda, da je jež zelo koristna žival. Pač pa je vsakdo rad, kdor je ujel kakega ježa, odnesel to živalico na domači vrt, češ, naj tam preganja bra-morje in drugo gadazen. Cudili pa so se taki koseci, naj jim podarijo ježa. Za cigana je ježeva pečenka namreč največja slaščica. Ljudje seveda ciganom niso ustregli.

Za čuda malo pa je letos krtov. Kriva je te-ru najbrže prejšnja ostra zima, med katero je mnogo krtov v svojih skrivališčih poginilo, nekaj pa tudi menda v prejšnjih letih. Pred leti je ko-žuh iz krtjih kože predstavljal takorekoč višek damskega luksusa. Tudi letos je krzno iz krtjih kože zelo zaželeno, — samo krtov ni.

s povprečkom prejšnjih let, ko je znašala 2,5%, res malo. Ker je živina za Neodvisno Državo Hrvat-sko posebnega pomena kot važna izvozna postav-ka, se bo zavarovanje gotovo močno razširilo. Prav tako napredujejo ukrepi proti raznim boleznim, n. pr. cepljenja proti vranjemu prisadu. Tako nameravajo povečati število živine in hkrati tudi zboljšati kakovost.

Tobak za žveplenke bo dobavila bolgarska vlada Finski. Finska bo Bolgariji dobavila 7,5 milijona škatlic žveplenk in bo v zameno dobila bolgarski tobak.

Na Grškem bodo sadili banane. Poskusna po-staja grškega poljedelškega ministristva je vzgojila neko vrsto banane, ki se bo dala s pridom gojiti na nekaterih območjih v Grčiji. Zato bodo pove-čali nasade banan zlasti v krajih, ki so v zatišju, tako na Peloponezu kakor tudi na otoku Kreti in na Jonskih otokih. Dosedanji poskusi so pokazali, da se da v Grčiji pridelati na hektar do 15.000 kg banan.

vimi pojavi špekulacije in črnohorzianstva.

Letalska proga med Budimpešto in Bratislavo. Sredi julija je začela obratovati madžarska civilna letalska služba tudi z Bratislavo in sicer na pro-gi, ki jo madžarski letalski promet opravlja med Budimpešto, Dunajem, Breslavo in Berlinom. Dne 12. julija je prvič pristalo madžarsko potniško letalo v Bratislavi.

Preureditev romunskega gospodarstva s petro-lejem. V Romuniji je izšel nov zakon o pridobi-vanju nafte, po katerem dobi država vse večji vpliv na to tako važno gospodarsko panogo. Po-skusna vrtnja in izkoriščanja se odslej ne bodo več dovoljevala na poljubnih ozemljih, ampak le po geološko enotnih in zaključenih pasovih, za ka-tere je načrtno izkoriščanje že v naprej točno do-ločeno. Dalje je treba vso produkcijo surove nafte predelati v Romuniji sami. Tudi izvoz napol rafi-nirane nafte je prepovedan. Vsa podjetja, ki pro-izvajajo več kakor pet vagonov nafte na dan, mo-

Študijske podpore za gojence GILovih akademij in kolegijev

Zvezno poveljstvo GIL-a v Ljubljani objavlja: Za šolsko leto 1942-43 sta razpisana za gojence Gila dva natečaja: 1. Podeljuje se 143 študijskih podpod za sledeče zavode: za akademijo GIL-a v Rimu šest podpod, za pomorski kolegij v Benetkah pet podpod, za pomorski kolegij v Brindisiu pet, za letalski kolegij v Forliju pet, za liktorski ko-legij v Rimu 46, za ženski učiteljski kolegij GIL-a v Orvieto šest, za kolegij ženskih voditelj GIL-a v Firenzah šest, za kolegij ženskih poveljnic GIL-a v V. Veneto šest, za kolegij zbornih učiteljev GIL-a v Vicenzi šest, za kolegij zbornih učite-ljev GIL-a v Bergamu šest, za kolegij GIL-a za vojaško specializacijo v Bolzanu 17, za mornariški kolegij GIL-a v Sabaudiji 17, za kolegij voditeljev in funkcionarjev GIL-a v Citta di Castello šest, za kolegij voditeljev GIL-a v Rieti 6.

2. Natečaj za 12 študijskih podpod iz sklada »Bruno Bussolin« pri glavnem poveljstvu GIL-a. Razporeditev je sledeča: za letalski kolegij GIL-a v Forliju 6 podpod, za kolegij ženskih voditelj GIL-a v Firenzah 1, za kolegij učiteljev in učitelje GIL-a v Bergamu in Vicenzi 2, za žensko akademijo GIL-a v Orvieto 1, za akademijo GIL-a v Rimu 1, za kolegij voditeljev in voditeljce ter upravnih funkcionarjev GIL-a v Citta di Castello 1.

Glede nadaljnjih pogojev in je treba obrniti na Zvezno poveljstvo v Ljubljani, Cesta Viktorja Emanuela 28, III. nadst.

rajo prispevati svoj delež preskrbi domače dežele s tekočimi pogonskimi sredstvi. Država ima pravi-co nadzirati vse tehnične naprave rafinerij. Vsi za izvoz določeni petrolejski vodi preidejo v držav-no last. Posebne ugodnosti so določene za soude-ležbo domačega romunskega kapitala pri izkoriš-čanju novih vrelcev nafte. Obstoječim podjetjem, ki imajo več kakor 400 milijonov lejev kapitala in ki so vsaj 75 odstotno v romunskih rokah in katerih vodstvo je vsaj tri četrtine romunsko, do-bijo obsežne ugodnosti. Zakon končno določa usta-novitve državnega zavoda za raziskovanje nafte in petroleja, pri katerem bo zastopano gospodar-sko ministristvo in posamezne petrolejske družbe. Po dosedanjih cenitvah merijo vsa romunska ob-močja, v katerih je po navedbah geološkega in-stituta pričakovati ležišča nafte okrog dva milijona hektarjev.

Svedski uvoz v letošnjem prvem polletju. Sved-ska zunanja trgovina je v prvem letošnjem pol-letju dosegla 280.000 ton pomorskega uvoza, od tega 60.000 ton tekočih pogonskih sredstev. Naj-več parnikov, ki so prišli v konvojih, je prispelo iz Južne Amerike in sicer iz Argentine in Či-leja. Odtod se oskrbuje Švedska z žiti in krmili. Vsega skupaj je povprečno vsak mesec prispelo pet parnikov iz čezmorskih dežel.

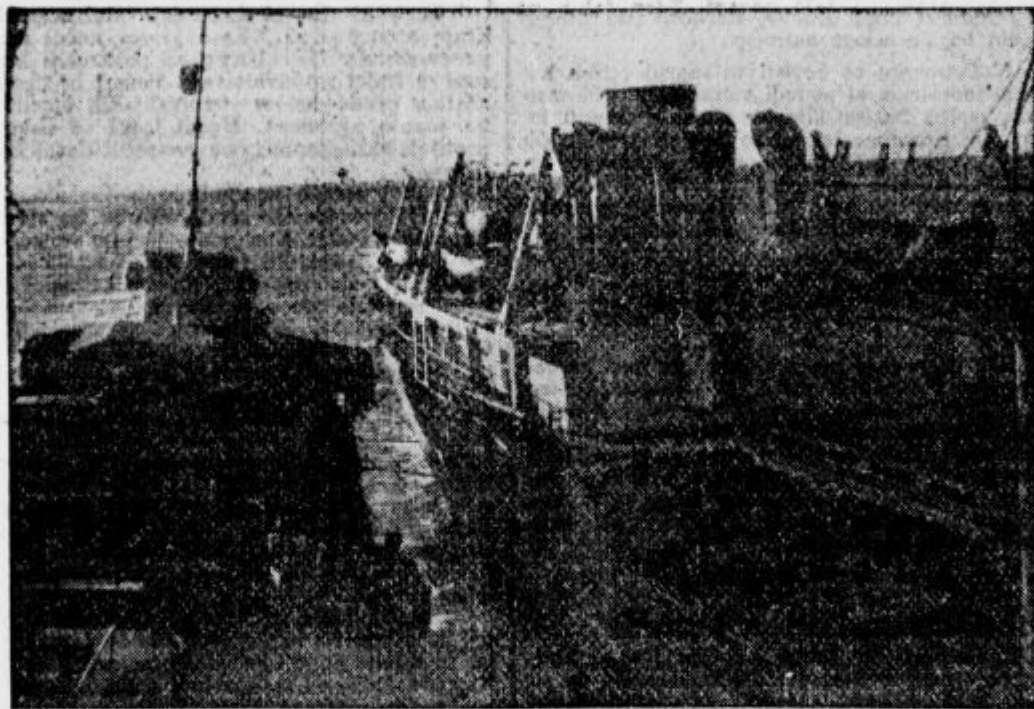
Narasačajoča poraba cigaret v Ameriki. Za-radi vojne se je poraba cigaret v Ameriki mo-čno povečala. V februarju letošnjega leta je bilo v Združenih državah prodanih rekordno število cigaret, namreč 16,6 milijard. To pomeni 15% porast napram prodaji cigaret v istem mesecu leta 1941 ali pa 26% več v primeri s februarjem 1940 in celo 41% več v primeri z letom 1939. Prav isti razvoj je prodaja cigaret doživela že v prvi svetovni vojni. Tedaj so vsi kadilci Združenih držav v letu 1914 pokadili v enem letu 16,86 milijard cigaret. Po vstopu Amerike v vojno so pokadili ameriški kadilci v letu 1917 že 35,3 milijard cigaret, v letu 1918 pa nad 46,6 milijard cigaret.

Voronež, središče sladkorne industrije. Me-sto Voronež, ki so ga zasedle nemške čete, je bilo tudi središče sladkorne industrije, saj je v njem imel sladkorni trust Voronež svojo upravo. V ta trust je spadalo 12 tovarn in ena rafinerija. Čeprav okolica Voroneža ni tako zelo nasajena s sladkorno peso, kakor nekateri drugi deli Ukrajine, so bile vendar te tovarne za preskrbo sovjetske Rusije s sladkorjem prav sedaj posebnega pomena, saj so Rusi zgubili v Ukrajini že skoraj 80% nasadov sladkorne pe-se. Z izgubo območja pri Voronežu je preskrba Rusije s sladkorjem stvarno popolnoma nemo-goča, ker uvoza od drugod ni pričakovati.

Požar v Mestnem logu

V petek ob tri četrti na eno popoldne so bili mestni poklicni gasilci in prostovoljni italijanski gasilci v Mestnem domu obveščeni, da gori v Mestnem logu, na Cesti na loko. Vnel se je ko-zolec, last posestnika Franca Stražišarja iz Kra-kovske ulice 1.

Ogenj so po nemarnosti zanetili otroci, ki so se pod kozolec igrali. Kozolec je bil poln žitnih snopov, vendar so sosedje, ki so prihiteli na po-moč, še ob pravem času zmetali večino žita na varno. Gasilci so iz dveh motorik napeljali iz bliž-njih hidrantov vodene curke ter tako kmalu za-dušili požar. Kozolec je bil enostavno ograjen. Pri požaru so bile uničene vse late in tudi vsa opeka, s katero je bil krit. Uničeno je bilo hkrati precej žita. Posestnik Stražišar trpi okoli 15.000 lir ško-de, ki je le malo krita z zavarovalnino.

Preskrba italijanske vojne ladje z nalto na visokem morju. Oskrbovalna ladja pretaka po ceveh nalto v vojno ladjo, kateri zaradi tega ni treba prekiniti križarjenja.

Burbone! Tedaj bo Talleyrandova navzočnost na Dunaju odveč. Pa ne samo to, Talleyrand bo tudi brez vseh sredstev. Vse to je moralo vznemirjati tudi Talleyranda, ker ni bilo prav nič gotovo, da bi Napoleon Talleyrandu mogel še enkrat odpuščati. Vse ima svoje meje, tudi izdajstvo... Izdajstvo! To je bil edini način, kako služiti Fran-ciji,« je rad pripovedoval Talleyrand. Vendar so bile to samo lepe besede. Talleyrand je bil vendarle nekoliko nemiren, dasi je znal vse to silno spretno prikrivati.

Kljub svojemu olimpijskemu miru je Talleyrand menil, da ne more ostati še dalj časa v postelji. Torej je vstal. Ta dan se je ne-koliko manj podrobno in bolj površno oblačil. Tri četrt ure pozneje je bil že pri Metternichu, kateremu je nenavadno novico sporočil angleški veleposlanik na Dunaju lord Stewart. Vse vladarje in mi-nistre velesil so takoj obvestili. Vsi so hoteli prikrivati svoje raz-burjenje, toda vsi so bili zbegani, ker nikdo ni vedel, kaj bo počel ta strašni Korzičan, prav tako pa niso vedeli, po kateri cesti je Na-poleon krenil v Francijo. Ali se je izkreal v Franciji, ali pa je zbežal v Ameriko, kakor so nekateri menili? Kakšne bodo posledice de-jevanja, s katerim je Napoleon prelomil vse obljube in prekliral svoj odstop, ki ga je podpisal v Fontainebleauju? V tem trenutku pa je Napoleon mislil prav tako, kakor njegovi nasprotniki, ki prav tako niso držali svoje besede. Predvsem pa Napoleonu niso izplačali nje-govih letnih dva milijona frankov, dasi so se k temu obvezali v členu III. pariške mirovne pogodbe. Vsi so se strinjali v naslednjem: novica naj ostane prikrita, dokler se ne bodo vsi sporazumeli o tem, kaj je treba storiti.

Toda nekatere novice so kakor kltice, ki imajo peroti. Take no-vice se širijo po tajinstvenih potih in krožijo, ne da bi bilo mogoče ugotoviti njihov vir.

Isti večer je bila na dvoru v slavnostni dvorani predstava »Se-viljskega brivca«, nato pa so predvajali komedijo, ki je bila tedaj zelo privlačna in je nosila naslov »Prekinjeni ples«.

Dvorana je bila seveda polna odličnega občinstva, vendar pa se je lahko takoj na prvi pogled opazilo, da gledalci niso bili tako mirni, kakor druge večere. Opaziti je bilo, da se može zbirajo v tlisu

pogovore in okoli odličnikov so se takoj ustvarjale skupine, ki so se začele nemirno pogovarjati.

»Ne bo mogel uiti angleškim ladjam,« je nekdo vzklilnil.

Nekdo drugi je omenil: »Pozzo di Borgo je rekel, da bodo Na-poleona obesili na prvem drevesu, brž ko bo prišel v Francijo.«

Mimo je prišel vojvoda Alberg, ki je zmajal z glavo in rekel: »Pozzo di Borgo ni dober prerok. Napoleon bo v nekaj dneh v Parizu.«

Pristaši Burbonov so poudarjali, da je Napoleon najbrž zbežal v Neapelj in govorilo se je, da je istega mnenja tudi Talleyrand. Vsi bi bili veseli, če bi bilo to res, ker tako bi kongres najlažje pregnal Murata z njegovega prestola.

Toda tedaj se je zaslislal glas cesarice, ki je začela slovovati svojo vlogo. Njenih besed pa navadno nihče ni poslušal, tokrat pa je bilo običnost še bolj raztreseno. Opazili so, da mnogo vodilnih osebnosti manjka, zlasti pa ni bilo Talleyranda.

Naslednji dan je že ves Dunaj vedel, da je Napoleon zbežal z Elbe. Napoleonovi pristaši so bili veseli in celo v Talleyrandovem stanovanju je nekaj Francozov vzklikal: »Živel Napoleon!« Navdušeni so bili zlasti tisti, ki so se spominjali sijaja Napoleonovega vla-danja. Velika večina pa je bila zelo potra. Vsi so se vračevali, kaj bodo storili zastopniki držav, ki morajo obravnati položaj, ne da bi bili obveščeni, kako si slede izpremembe. Komaj se je kon-čala ena vojna in že je stala Evropa pred drugo vojno. Ali bo kongres zaključil svoja zasedanja in ali bodo pooblaščenici odšli s svojimi kovčki?

Isti večer je bil v Metternichovi hiši velik slavnostni ples in med plesom se je zvedelo, da je Napoleon že v Cannesu. Francosko prebivalstvo ga je povsod navdušeno sprejemalo in se izrekalo zanj.

Ko je prišla ta novica med ljudi, so postali še bolj nemirni. Ples je začel ponehavati. Godba je še igrala, toda plesalec ni bilo več.

Prince Kozlovski je rekel: »To je pa druga izdaja »Prekinjenega plesa.«

(Dalje.)

Stare in nove navade pri spravljajanju letine

Ljubljana, julija.

Nekako pol letine imamo že pod streho, vsaj naša glavna žita, to je pšenica in ječmen, nekaj letine pa še zori na polju. Podoželan se ozira v nebo, zakaj vse je še v božjih rokah in morda prav zadnji trenutek utegne priti kaj, kar bi mu uničilo ali vsaj zmanjšalo letino. Zlasti za fižol se podoželan še vedno trese, kajti še vedno mu grozi toča. Vendar so najhujše nevarnosti že mimo.

Ljubljanski meščan, ki mu je danes skrb za vsakdanji živež prva in poglavita skrb, si predstavlja deželo navadno še vedno kot nekako idilo, kjer je vsega dosti, bodisi žita, krompirja, mleka, jaje, mesa. Le malokdo se spomni pri tem, da so ti plodovi in darovi posledica prav trdega dela, ki traja prav vse leto, celo v najhujši zimi mora kmet trdo delati. Prav je zapisal neki filozof kmečkemu življenju: »Ako bi kmet cenil svoje delo po delavnikih, ako bi točno ob 8 zjutraj prišel z delom, opoldne nehal, pa potem popoldne zopet samo siiruri ure delal, ne bi prišel nikamor. Ako bi zahteval plačilo za našeta mala in velika dela, ki jih opravlja, da obdrži svoje posestvo, bi bil račun velik. Kmet pa seveda dela tudi iz ljubezni. Glavno je zanj, da se obdrži in da mu zemlja vsako leto daje vsaj to, kar potrebuje za življenje, pa naj za to še tako težko dela!«

To trdoto olajšuje neka poezija, ki jo kmet sam ustvarja in ki mu pomaga pri delu. Že zaradi tega moremo lažje razumeti nekatere navade na kmetih, ki so pač najlepše v tem času, ko spravljajo letino. Ko je letina na varnem, tedaj naš podoželski človek doživi še polno zadoščenje za vse svoje trdo delo. Zato se je ohranilo toliko lepih in starih navad pri spravljajanju žetve, letine, pri trgatvi, kolinah.

Žito pri nas skoraj povsod še žanjejo žanjice. Ponekod so žito že kosili, vendar je za naše male razmere in za naše njivice skoraj vseeno, ali ga kose fantje, ali ga žanjejo dekleta. Moška delovna sila je pač bolj iskana, ker so pa za žetev ženske najbolj pripravne, kmetje še vedno najemajo raje žanjice. Le kako ječmenovo njivo so letos sem in tja pokosili, kar se bo najbrže zgodilo prihodnji mesec tudi z ovsom.

Le malokje pri nas žito še mlatio s cepei. To orodje ljubljanski otroci poznajo le še iz slik. Po večini pri nas kmetje mlatio sedaj žito v mlatilnicah. Prve mlatilnice, ki so bile sedanjim nekoliko podobne, so se v naših krajih pojavile okoli leta 180, ko so jih nemške tovarne na debelo propagirale. Glavna izvozna mesta so bila Ulm na Bavarskem, Linz na Zgornjem Avstrijskem, Plzen na Češkem in druga. Kmetje se niso kesali, ako so naročili te mlatilnice. Povprečno so tedaj veljale okoli 400 zlatih goldinarjev, in ako računamo po amortizacijskem računu, so se kmetu izplačale že v dveh letih. Mlatilnice so ti bolj sodobni kmetje namreč tudi posojali, zahtevali pa so od onih, katerim je mlatilnica mlátila — merico, kakor v mlinu. Vsak kmet jo je rad dal, saj je pri-

hranil s tem stroške za mlatiče, ki jih je tedaj manjkalo, kakor jih še dandanes. Mlatilnice so bile na konjski pogon, strojni del pa se je dal montirati še na slamoreznice in na druge potrebne naprave. Pozneje so uvažali pri nas še mlatilnice na parni pogon in v zadnjih letih tudi na naftna olja. Najbolj pa so se še vedno obdržale mlatilnice na konjski pogon. Traktorjev do zadnjega časa pri nas nismo poznali, saj naše male kmetije tega niso potrebovale, zlasti ne takih traktorjev, ki bi žetev in mlativo kar sproti spravljali. Letos pa se v Beli Krajini uveljavlja traktor za oranje.

Mlatijo pri nas, tako ali tako, vse žito, tudi ajdo, samo dveh ne: koruze in prosa. Koruzo pri nas najprej osuše. Za naše kraje so še vedno značilne priproste sušilnice po hodnikih in mostovih naših kmetijskih hiš, kjer se zlasti v jesenskem soncu suši koruza.

Kak mrzel jesenski ali zimski večer pa se pri tem ali onem gospodarju zber vaška mladina in koruza »kžuhajo«, »ličkajo« in luščijo. Zlato zrnje pada v pripravljene posode, ovojna slama s storžev se skrbno shrani, je namreč prav dobra za slamnice v posteljah, koruzne storže pa ali zmlejejo kot dodatek živilski hrani, ali sežgo. Koruzna slama je tudi uporabljiva, bodisi kot živilska krma ali kot stelja.

Proso v naših krajih »manejoc«. Ko je proso nekoliko suho, se zbero na »poduc«, to je na mlatišču, kjer so včasih pokali cepei nad pšenico, fantje in dekleta k zanimivemu delu. Postavijo se

Župnijska cerkev sv. Jakoba je lepa

Danes praznujejo šentjakobski farani praznik svojega župnega zavetnika sv. Jakoba, zato si ogledimo na kratko zgodovino njihove župne cerkve.

O prvi šentjakobski cerkvi meni Ivan Vrhovec, da so jo sezidali avguštinci leta 1513. a je starejša, ker je bila pri Sv. Jakobu kaplanija že leta 1383. Pri nji so se nastanili leta 1494. avguštinci. Leta 1511. je hud potres razmaja cerkev tako, da so bili avguštinci primorani, si zidati novo svetišče. Dve leti pozneje je knezoškof Kristof pl. Rauber položil temeljni kamen novi cerkvi. Avguštinci so se leta 1555. preselili v Opatijo, a leta 1597. so prišli jezuiti na njihovo mesto. Ker je bila cerkev s samostanom že silno slaba, so sklenili oboje podreti. Prihodnje leto so poklicali arhitekta Martina Valorsa, brata svojega reda, ki je nadzoroval graditev novega samostana. Dne 1. maja 1613. je knezoškof Tomaž Hren položil temeljni kamen novi cerkvi, ter je dne 15. novembra 1615 posvetil novo svetišče.

V dneh 19. in 27. februarja 1691 je zopet potres cerkev hudo poškodoval, še večjo škodo pa je napravil leta 1699. Zategadelj je bilo treba popraviti cerkev prav korenito. Popravila so bila končana leta 1701. kar dokazuje napis nad velikim cerkvenim vhomom. Dne 28. jun. 1774. je strašen požar uničil cerkev in osem in petdeset poslopij okoli nje. Pogorela je cerkevna

streha, a tudi zvonik je bil močno poškodovan. Enako je notranost cerkve zelo trpela, ker je imel vso zasnaj. Politične razmere so prisilile papeža Klementa XIV., da je s pismom dne 21. julija 1773 razpustil red jezuitov. Tako so bili prisiljeni tudi pripadniki ljubljanskega kolegija zapustiti svojo cerkev, kjer so delovali sto sedemdeset let. Duhovno vodstvo v cerkvi je bilo po omenjenem požaru poverjeno bivšemu jezuitu, o. Antonu Wolfu. Pri cerkvi je nastala kaplanija (stolne župnije sv. Nikolaja), ki so jo oskrbovali deset let nekdanji jezuiti.

Leta 1784. je poteval cesar Jožef II. na Laško. Ko se je vračal iz Rima, je obiskal dne 21. marca tudi cerkev sv. Jakoba ter jo določil za župniško.

Malokatera ljubljanska cerkev se more ponahati s takšno notranjščino kakršno ima šentjakobska. Predaleč bi zašli, ako bi omenili posamezne umetnine, ki so v tej cerkvi. Vemo pa, da so delo najboljših kiparjev in slikarjev, ki so živeli pri nas v začetku osemnajstega stoletja. Vendar moramo naštet nekatere zanimivosti v tej cerkvi. Veliki oltar je postavil Francesco Robba. Zemeljski ostanki sv. Feliksa, ki počivajo na oltarski mizi tretjega oltarja na listni strani, so bili pripeljani ob koncu novembra leta 1858. iz rimskih katakomb. Prav poseben okras šentjakobske cerkve je velika osmerokotna kapela sv. Frančiška Ksaverija, ki je bila dograjena leta 1669. Nad njo se razprostira kupola, ki se končuje v laterno. Na stenah kapele visi šest olinatih slik, ki prikazujejo prizore iz življenja misijonarja, čigar marmorna soha je pod oltarsko mizo.

Na cerkvenem svodu so štiri na dresno slikane podohe, ki jih je napravil leta 1886. slikar Jurij Subic, kateremu je pomagal Anton Jelacin. Prva podoha (v prezbiteriju) kaže proslavljanje sv. Jakoba, druga njegovo obglavitev, tretja Kristusovo izpremenjenje na gori Tabor, a četrta uvrstitev sv. Jakoba med apostole. Pod cerkvijo je grobnica, ki je 12 m dolga, 4 m široka in 2,5 m visoka, ta hrani osem in štirideset grobov redovnikov jezuitskega reda.

Dne 14. aprila 1895 je potres cerkev zelo poškodoval. Zato je doživela njena zunanjost znatno spremembo. Cerkev je imela prej spredaj dva zvonika, ki so ju do cerkvene strehe podrli in sezidali na desni, pri stranskem vhomu nov zvonik.

Cerkveno pročelje oplešuje krasen relief kiparja Ivana Zajca. Kristus se dviga v višavo. V zadnjih letih je bila cerkev zunaj in znotraj obnovljena, delo je zelo posrečeno. Sedaj šele prav spoznamo, koliko dela, truda, ljubezni in sile umetniškega duha je tu zbranega.

Ob 1900 letnici mučeniške smrti apostola sv. Jakoba

Župna cerkev sv. Jakoba v Ljubljani proslavi 1900 letni jubilej svojega zaščitnika z naslednjo spravno pobožnostjo:

Na god sv. Jakoba, v soboto, 25. julija 1942: od 6 zjutraj do pol 8 zvečer se vrši slovesna adoracija, ki jo vodijo duhovniki. Sv. maše bodo zjutraj vsake pol ure, zadnja bo ob pol 11 dopoldne. Mladina ima svojo mašo ob devetih, k počaščenju pa pride ob 11 dopoldne in ob petih popoldne. Može in fantje se zberejo pred Kraljem miru, da ga počaste in se mu izročijo ob 7 zvečer. Zaključek je ob pol osmih z govorom, petimi litanijami in zahvalno pesmijo.

Na Jakobovo nedeljo, dne 26. julija: sv. maše ob 6, ob 7 in 9 (za mladino) s petjem, ob pol 11 slovesna; po vsaki maši bo darovanje okrog oltarja. Popoldne ob pol sedmih ura molitve po namenu pravne devetdnevne, ki se obhaja v šentjakobski cerkvi od 22. do 29. julija. Ob 7 govor prevz. g. škofa dr. Gregorija Rožmana, pete litanije M. B. in darovanje okrog oltarja. Pri tej skupni pobožnosti vsi verniki pojejo novo dr. Kimovčev pesem v čast sv. Jakoba. — Spominke podobice se bodo delile pri vsakem darovanju. — Naj bi prvi mučenec apostolskega zbora, ki je doživel getzemske muke, izprosil svojim častilcem ta dan in vselej taborske ure poveljanja.

Letošnji lavantinski zlatomašniki

V lavantinski škofiji obhajajo letos zlate maše sledeči gospodje duhovniki: Lajušič Anton, duhovni svetnik in župnik v Smartnem pri Vurbergu; Lom Frančiček, duhovni svetnik in dekan v Smartnu pri Jelšah; Mihaljč Jožef, duhovni svetnik in župnik v Slivnici pri Mariboru; Podvinski Anton, konzistorialni svetnik in dekan v p.; Weigl Jožef, častni kanonik in dekan pri Sv. Križu pri Ljutomerju. Profesorja v p. Cestnik Anton in Kardinar Jožef, ki sta bila posvečena v tretjem letu bogoslovja, sta obhajala zlato mašo že lansko leto, tako da ima letnik 1892, ki je štel 20 bogoslovcev, 7 zlatomašnikov. Srčno čestitamo vsem gospodom jublantom. Naj jih Bog ohrani še dolgo zdrave in krepke ter jim da dočakati še biserni jubilej.

Mladina nabira raztreseno žitno klasje

Žetva ječmena in rži je pri nas v glavnem končana. Prav tako pa se že zaključuje žetev pšenice in kmalu bo prišel na vrsto tudi oves. Sodeč po žetvi v Ljubljani — tudi naše mesto ima — prav lepo številu kmetij, ki se bavijo s pridelovanjem žita, — in okolici, je bila žetev letos kar ugodna in kar je tudi važno — opravljena je bila v najlepšem vremenu. Kolikor nam je znano, tudi ni nikjer v pokrajini toča uničila kako pomembno površino žita. V Ljubljani je letos sploh samo enkrat padla toča, pa še ta redka in med najhujšim vetrom in ploho, tako da ni napravila nobene škode. Južno Ljubljane pa sploh ni bilo nobene toče. — Kako skrbno zbiraajo ljudje sedaj vsako zrnje, pričajo prav lepi prizori, ki smo jih videli po žetvi v Ljubljani in okolici. Kadar so čez dan prišle žetnice na ječmenovo ali pšenično njivo, so že prišli mestni otroci in so prosili gospodarja, ako bi smeli po žetvi pobirati padlo klasje, ki ostane na njivi. Kmetje so bili sprva sicer na videz hudi, češ, da to ne gre, nekaj mora vendar ostati za vrabce in vrane, no, pa so se le dali pregovoriti in so dovolili. Po končani žetvi, ko so kmetje že odpeljali snopce, so planili otroci na njive in vneto pobirali vse, kar so žetnice pustile. Srečni so bili otroci, ko so prinesli po več urah nabiranja svojim materam — po dve, tri kile pšeničnega zrnja. To zrnje so matere po navadi zmlele kar na mlinček za kavo in spekle kruh. Imenitno se je prilgel, saj je pomenil znaten priboljšek k racioniranemu kruhu, še bolj pa je dišal zato, ker so si ga otroci res sami zaslužili in pridobili. Nič ne de, če je bila moka malo bolj resasta, samo, da je bila, kruh je teknil imenitno. Ječmen pa so matere shranile bolj skrbno: to bo za ječmenovo kavo, so odložile in pri tem je ostalo. — Pravica pobiranja preostalega klasja po žetvi na njivah je tisoletja stara pravica revnih. V Ljubljani in v okolici so dosedaj pobirali tako klasje po večini kakšni stari ljudje, zlasti ženske, mladina se za to ni dosti menila. Sedaj pa seveda, ko je vsako zrno dobrodošlo, tudi mladina to izkorišča in sicer z velikim veseljem. Prav je tako in tudi kmetovalcem je treba priznati, da radi ustrezajo mladini v tem oziru.

Za dobro voljo

Gre na bolje... »Gospod doktor« — pravi mestni posestnik velike restavracije — »se cel mesec uživam samo mleko. Ali mi morete zdaj dovoliti, da bi smel uživati še kakšno drugo jed?« — »No, za začetek vam dovolim, da preberete seznam jedi, ki so pripravljene za goste.«

Ni mogoče... Mati: »Že stokrat sem ti rekla, Štipko, da se nikar ne pričaj z drugimi otroki. Ali ne veš, kako beremo v evangeliju: »Če te kdo udari na eno lice, mu pomoli še drugo!« — Štipko: »Že. Pa sosedov Mihec me je udaril po nosu, ki imam samo enega.«

Poklic otroške sestre-negovalke

Solanec otrok je v današnjih časih za starše večkrat zelo težko, izbira poklica zlasti za dekleta po končani šoli — težavna. Tako stoji dekleta po končani šoli brez vsakega sveta, kam bi se obrnila. Kamor koli prosi za službo, povsod se zahteva strokovna izobrazba. Dosedaj je prav primanjkovalo poklicev, ki bi po kratki strokovni izobrazbi omogočili dekletom samostojno vzdrževanje, posebno poklicev, ki

bi odgovarjali ženski naravi. Eden takih poklicev, ki pripelje dekle že po enoletnem šolanju do primernega kruha, je poklic otroške sestre-negovalke. Te se izobrazujejo v enoletni strokovni šoli za otroške sestre-negovalke, ki je v sestavi Higienškega zavoda, oddelka za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok v Ljubljani, Lipičeva ulica 3 (Dečji dom), ki ravno ta mesec razpisuje natečaj za sprejem gojenk (pogoji za sprejem so razvidni v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino« št. 36 z dne 15. julija 1942 in so bili objavljeni tudi v »Slovenecu« z dne 17. julija). Predpogoj za sprejem v to šolo je dovršena meščanska šola ali inžija srednja šola. Poklic sam je zelo lep, saj ima sestra — kot pravi že naslov — ves čas opraviti samo z otroki. Ljubezen do tega posla je prirojena skoraj vsaki ženi, tako da najde večina v njem zadovoljstvo.

Razen prijetnega dela ima sestra, ki dovrši to šolo, materialno primeren in dober položaj. Absolventka ima pravico biti nameščena v raznih domovih za dojenčce, v otroških zavetistihi, ima možnost namestitve v privatnih rodbinah kot vzgojiteljica s fiksnimi prejemki ter s prosto hrano in stanovanjem in je torej na boljšem kot uradnica, ki si mora s svojo skromno plačo oskrbeti hrano in stanovanje.

Prošnje za sprejem v šolo sprejema Higienški zavod v Ljubljani, oddelk za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok, Lipičeva ulica 3.

KULTURNI OBZORNIK

Knjige slovenske Akademije znanosti in umetnosti

4. Vidau: Kleinovi teoremi v teoriji linearnih diferencialnih enačb.

V prirodoslovno-matematičnem razredu je izdala Akademija manjšo, a zato pomembno matematično razpravo mladega in nadarjenega slovenskega matematikarja Ivana Vidaua pod naslovom Kleinovi teoremi v teoriji linearnih diferencialnih enačb. S tem je njegovi razpravi priznana izredna strokovna znanstvena višina ter pomembnost, kar mora biti za mladega znanstvenika izredna počastitev. Važnost predmeta za široko svetovno matematično znanje je poudarjena tudi s tem, da je razprava skoraj v celoti prevedena tudi v nemščino kot v enega izmed svetovnih jezikov, da se tako lahko raziskovalci matematičnih problemov okoristijo z dognanji slovenskega matematikarja. Ker je razprava za laika knjiga s sedmimi pečati, sem se obrnil na prijatelja matematikarja prof. I., ki mi je vsebino matematičnega problema označil za matematikarja z nekoliko besedami naslednje:

V svoji razpravi »Kleinovi teoremi v teoriji linearnih diferencialnih enačb, Kleinsche Theoreme in der Theorie der linearen Differentialgleichungen« obravnava Ivan Vidau na Fuchsovi diferencialni enačbi s 5 realnimi singularnimi točkami problem take določe akcesoričnih parametrov v tej enačbi, da je kvocijent dveh neodvisnih rešitev enačbe enolična funkcija na razrezani ravnini neodvisne spremenljivke in da puščajo vse substitucije omenjenega kvocijenta, ki odgovarjajo obhodom neodvisne spremenljivke okoli singularnih točk iste skupine, nespremenjen nek skupen krog; pri tem so sin-

gularne točke enačbe razdeljene v 2 skupini, od katerih vsebuje ena dve, druga pa 3 in ravnina je razrezana vzdolž doličice, ki veže prvi dve in vzdolž poltraka, ki izhaja iz tretje singularne točke in na katerem ležita še četrta in peta in ki nima z omenjeno doličico nobene skupne točke. Avtor pokaže, da je pri določenem odnosu med eksponentoma, pripadajočima prvima dvema singularnima točkama, vedno mogoče tako določiti akcesoričnega parametra v obravnavani enačbi, da omenjeni kvocijent enolična funkcija na ravnini neodvisne spremenljivke, ki jo razrežemo na zgornj opisani način. Po študiju upodabljanja razrezane ravnine na ravnino kvocijenta spoznamo od odnosov med zadnjim trem singularnim točkam pripadajočimi eksponenti zavisna eksistenčna polja enoličnih avtomorfnihih funkcij, ki jih dobimo, če smatramo neodvisno spremenljivko kot funkcijo omenjenega kvocijenta.

Nekatere tiskovne napake motijo razpravo. K razpravi, ki znatno pomaga slovenski matematični znanosti do slovesa v širokem svetu, moremo mlademu slovenskemu znanstveniku samo čestitati.

Tako smo na kratko omenili vse izdaje letošnje Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani ter poudarili pomembnost teh knjig, ki dostojno predstavljajo višino slovenske znanosti z najvišjo legitimacijo našega naroda pred znanstvenim svetom. Naši Akademiji pa želimo še mnogo, mnogo delavnih let in uspehov, kajti temelje si postavlja dobre in trdne, ki naj jih ne omaje noben vihar! Vivat Academia! td.

Latinska razprava o sv. Cirilu in Metodu

Slovenski bogoslovci v Rimu za svoje doktorske razprave (dissertacije) prav radi izbirajo tvarino iz vzhodnega slovenskega bogoslovja. Med temi je posebno važna disertacija salezijanca S. Kosa

o Cirilovem spisu Napisanje o pravi veri. Spisana je v latinskem jeziku: De auctore expositionis verae fidei S. Cyrillo-Constantino adscriptae (Napisanje o pravi veri). Natisnila jo je salezijanska tiskarna v Ljubljani. Knjiga obsega 223 strani. Dobiva se v Mladinski založbi v Ljubljani, Stari trg št. 30.

Obširna razprava vsestransko preiskuje star cerkvenoslovanski spis, ki se v svojem napisdu pripisuje našemu apostolu sv. Cirilu, češ, da ga je v svoji smrti boleznj narekoval kot duhovno oporoko svojim učencem, da jih ohrani v pravi veri. Težko je dokazati, če je ta nadpis dobesedno resničen. A v spisu je res veliko starinskih potez in misli, ki spominjajo na sv. Cirila in Metoda, čeprav je spis ohranjen v zelo poznih in nekoliko pokvarjenih rokopisih. Dr. Kos dokazuje, da je spis v duhu Cirilovih naročil zapisal Cirilov in Metodov učenec Kliment Bolgarski. A Cirilovim mislim je dodal nekaj svojih dodatkov, tako zlasti o izhajanju Sv. Duha; nekoliko pa so spis pokvarili poznejši prepisovalci, ki težke bogoslovne vsebine niso dobro razumeli. Torej je v spisu res ohranjena duhovna oporoka sv. Cirila, čeprav je primežanih nekaj dodatkov in napak.

Tvarina tega globoko v zgodovino in nauk sv. Cirila in Metoda ter spada med najtežja, pa tudi najzanimivejša književnozgodovinska in bogoslovna vprašanja. Pisatelj je snov prav primerno postavil v širši okvir dela in nauka naših apostolov; obdelal in pojasnil je zanimiva in važna zgodovinska vprašanja. Obenem pa je v knjigi objavil celotno besedilo zanimivega spisa v cerkvenoslovanskem izvirniku in v latinskem prevodu. Knjiga je vredna pozornosti slavistov in teologov. Natančnejša strokovna ocena bo izšla v letošnjem »Bogoslovnem vestniku«, ki bo v kratkem dostičan. Mladi doktor zasluži priznanje, da je za predmet svoje razprave izbral tako zanimivo stvarino in da je obširno razpravo v vsem obsegu objavil. Naj bi znanstveno delo v tej smeri še nadaljeval. F. G.

T. Grossi: Knez Marko

V Slovenčevi knjižnici je izšel kot 19. zvezek prvi del znanega italijanskega zgodovinskega romana »Marco Visconti« pod naslovom »Knez Marko«, ki ga je spisal Tommasi Grossi, vrstnik in prijatelj Manzonijev. Roman je izšel že svoj čas (1900) v Gorizii v prevodu neznanega prevajalca, toda za Slovenčev izdajo ga je nanovo prevel znani prevajalec iz italijanščine pesnik in pisatelj Joža Lovrenčič. Prevajalec je napisal tudi kratek predgovor. Tu nam je predstavil pisatelja, ki spada med italijanske klasike, s katerimi je zvezan početek in razcvet italijanske romantike ter razvoj njihovega romana. Prav »Marco Visconti« je namreč za Manzonijevimi »Zaročenci« v prozi v prvi polovici prejšnjega stoletja eno najboljših, na vsak način pa eno najbolj branih italijanskih pripovednih del.

Pred svetom veljata za najboljši italijanski zgodovinski romantični roman znana Manzonijeva »Zaročenci«, ki so v slovenščini izšla vsaj že v dveh prevodih (prvi nepopolni, drugi — Pastuškinov — popolni) in sta takoj po izidu l. 1827 dosegla svetovno priznanje. V njih je prikazano s pravo nazornostjo 17. stoletje v Lombardiji, čas borb s špansko nadvlado ter čas velike kuge v Milanu, vse seveda kot ozadje romantične ljubavne zgodbe. Grossi je bil zaupen prijatelj Manzonijev ter je takoj po njegovem končanem romanu Zaročenci, začel snovati podobno zgodovinsko povest na podobnem ozadiju in s podobno zapleteno ljubzensko zgodbo v prozi. Doslej je namreč Grossi pečal le bolj s pripovednimi novelami in verzih, tekmujoč s Tassom in drugimi epiki. Kakor je pri teh pesmih segal že k znanim motivom ter jih samo na drug način upodabljal, tako je tudi v Marku Viscontiju segel k »Zaročencema« ter ju na svoj način prikazal. Na to podobnost med Zaročencema in Knezom Markom je prevajalec opozoril že v uvodu ter tudi nakazal paralele, toda nas tukaj ne zanima sedaj originalnost zasnove ne pri-

Droblne novice

Koledar

Sobota, 25. julija: Mati usmiljenja; Jakob, apostol; Kristof, mučenec; Valentina, devica; Pavel, mučenec.

Nedelja, 26. julija: 9. pobinkošna; Marijina mati Ana; Valent, škof, Pastor, spoznavalec; Olimpij, mučenec.

Osebnosti

Poročila sta se v župnijski cerkvi na Viču g. Jože Grom, lastnik trdnje »ALPA-čaje«, in gđ. Tončka Gmajner iz Koroške Bele. Poročal ju je ž. g. Jože Čukale, kaplan iz Gor. Logatca. Cestitamo!

Oodkod pasji dnevi? Mnogi se pripravljajo, kdaj se prav za prav pričenejo in končajo pasji dnevi. Stare pratike so imele julija naslikanega psa, ki je gledal proti avgustu in spodaj kaz. o, ki je merilo na 24. julij. V avgustu pred sv. Jernejem pa je bil naslikan enak pes, sedeč na zadnjih nogah, ki je gledal nazaj v julij. Nekateri koledarji pa so zaznamovali, da se pasji dnevi pričenejo 23. julija in končajo 22. avgusta. Mnogi leksikoni si tudi niso edini v pogledu začetka in konca pasjih dni. Splošno navajajo, da se začnejo 23. julija in končajo 22. avgusta. Odkod pa ime za to časovno dobo? Ime prihaja po zvezdi Siriju, ki so ga že stari Grki nazivali Pasje dneve so imenovali Rimljani »dies canicularis«, Grki pa »poros«. Določali so te dneve z dnevom, ko se je na Grškem, ob jasnem in lepem nebu začel zjutraj pojavljati Sirij, ki je nato vedno vzhajal do avgusta. In to dobo, ki je drugače skladna z dobo bojevitve leva od 23. ju-

KNEZ MARKO

zgodovinski roman

Ilya do 22. avgusta, so Grki zaznamovali s pasjimi dnevi, ki so bili na Grškem dnevi najhujše vročine, katero so tudi označevali s »pasjo vročino«. Od Grkov so posneli »pasje dneve«: še drugi narodi in tako se je ta naziv udomačil tudi pri nas.

Lepo vreme. Navadno so prvi pasji dnevi prav lepi, zlasti dnevi okoli sv. Jakoba, ki pomagajo, da sadije hitreje zorijo. Pozneje se vreme navadno prevrže in nastopajo včasih hudi nalivi. Prav izredno huda vročina s katastrofalno sušo je vladala leta 1898. Tedaj se je raztegnila celo daleč v september. Sedaj imamo že dva lepa dneva. V četrtki je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +24,6°C, v petek zjutraj pa je bila +12,5°C. Barometer je v petek dosegel 763,1 mm. Torej nekoliko nižje stanje, ko prejšnji dan.

Praktične knjige za gospodarje in gospodinje

Beg A.: **Naše gobe.** Navodilo za spoznavanje užitnih in strupenih gob. 75 barv. tabel. L 7-60. Dragas dr. B.: **Pomoč novorojenčku in dojenčku.** III. izdaja, 224 strani, L 9-20.

Gospodarska reja kunccev. 120 strani, L 14.— Humeck M.: **Dober sadjavec.** II. izdaja, 75 strani, L 6-20.

Humeck M.: **Sadije v gospodinjstvu.** 110 strani, L 9-50, vezana L 14.—

Humeck S.: **Prehrana po novih zdravstvenih načelih.** 224 strani, L 12.—, vezana L 16.—

Kako uvarabljamo oblačilne rakaznice. Najvažnejša navodila za porabo oblačilnih rakaznic v preglednem tabelarčnem stavku. Zepna oblika. L 1-50.

Kalinšek S. F.: **Slovenska kuharica.** VIII. izdaja, 728 strani s slikami, L 16.—

Künzle: **Zdravilna zelišča.** 61 strani, L 3-20.

Majdič I.: **Nasveti za hišo in dom.** 410 str., L 7-60.

Remeck M.: **Varčna kuharica.** II. izdaja, 232 str., vezana L 14.—

Reya dr. O.: **Vremenslovje.** Poljudna izdaja, 120 strani s 46 slikami, kart. L 19.— platno L 23.—

Slivnik A.: **Uvod v perotinarstvo.** Kako vzgajamo in gojimo kokoši in druge domače ptice. 174 strani, L 15.— vezana L 19.—

Založba ljudske knjigarne v Ljubljani

Pred Škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. Tečaj za pripravo iz vseh predmetov (računstvo, slovenščina, prirodopis, zemljepis, zgodovina, risanje) se neprekinjeno začne v ponedeljek, 27. t. m. Prijavljanje vsak dan od 9—12 v Trgovskem domu, Gregorčičeva 27, pritličje. Pouk temeljit, ukovina zmerna.

merjava s podobnimi deli, temveč samo kako vpliva delo danes na nas in kaj nam nudi, če ga beremo brez literarno zgodovinskih perspektiv.

Pred nami leži za sedaj samo prvi del obširnega romana pisatelja iz Walter Scotovega časa in njegove manire, ki pa obravnava zanimivo dobo 14. st. čas po Dantejevi smrti. Ta doba pomeni višek viteštva in tudi višek nerada v Italiji sami. To je doba krvavih borb med dvema strankama — med gibelinami in gvefeli, kakor jih poznamo iz Dantejevega življenja, o čemer pa dvomimo, da bi bili na jasnem naši bralci te povesti. Zato bi kazalo morda — bolj kot navajati v uvodu razna pesniška dela pisatelja — razložiti zgodovinsko ozadje romana čas za tujsko vladno navdušujočih se gibelinov ter papeških privržencev gvefeldov, ter čas dveh protipapežev ter njihove posledice na življenje. Vsaj z nekaj stavki bi se dal napotek v branje, kajti roman sam predvideva poznanje razločka teh dveh, za italijansko zgodovino tako važnih političnih ločin ter jih ne razlaga več. Drugo zgodovinsko ozadje pa podaja nazorno roman sam ter je v tem zanimiv. Če sta Zaročenca zaradi zgodovinskega opisovanja preveč natrpna, pa je tu tega ravno toliko, da je zgodba postavljena v živ zgodovinski svet ter ne utruja, čeprav se pisatelj sam nekoliko opravičuje (prizor borbe v cerkvi, ki je med najbolj razgibanimi mesti povesti!). Postavljeni smo ob Komski jezero in v Milan ter gledamo na eni strani usodo vasi Limonta, na drugi strani pa usodo ljubezni med plemkinjo Bice in dvema grofovoma Visconti, Otarinom in starejšim sorodnikom Markom, znanimim vojskovodjo zdaj na gibelski zdi na gvefelski strani. Nasprotje med protipapežema ima za posledico interdikto v teh krajih, njega priznanje in njega odklanjanje ter nevesitost, ki nastanejo iz tega boja zaradi oblastnih posvetnih gospodarjev, kakor sta bila Markov brat šentambroški opat, ki je pri protipapežu postal celo kardinal, ter njegov oskrbnik Pelagrua. Tako smo priče upora v Limontu, viharne poti in brodomala na Komskem jezeru, ki spada med najlepši prizore v

Ljubljana

I Z dostavljanjem živilskih nakaznic za avgust je mestni preskrbovalni urad že pričel, tako da dobe najprej nakaznice oni, ki stanujejo po ulicah z začetno črko A ter tako dalje po abecedni. Vsak naj pripravi denar in glavo majske živilske nakaznice. Spet opozarjamo, da mora vsak družinski poglavar, ko vrne dostavljeno živilsko nakaznico za odsotnega družinskega člana, to zapisati v za to posebej določen prostor na potrdilu, kjer potrdi prejem živilske nakaznice.

I Odjave odsotnih za meso. Vsak družinski glavar mora takoj na mestnem preskrbovalnem uradu v sobi št. 3 v II nadstropju Mestnega doma odjaviti za dobivanje mesa vsakega odsotnega člana družine. Stranke morajo prinesiti s seboj svojo mesarsko knjižico, kamor urad potrdi odjavo, ker odjavo mesa lahko opravi edino mestni preskrbovalni urad. Vsi oni, ki odsotnih družinskih članov na mestnem preskrbovalnem uradu ne bodo odjavili za meso, bo izgubila pravico za dobivanje mesa tudi vsa družina. Dovoljenja za zamenjavo mesarja dobe na mestnem preskrbovalnem uradu samo vsak mesec prvi ponedeljek in torek po 10. v mesecu izključno le one osebe, ki predložijo potrdilo anagrafskega urada o preselitvi.

I Bolniki, ki so mestnemu preskrbovalnemu uradu s predpisanimi zdravniškimi spričevali oddali prošnje za dodatek mesa, naj se javijo v dvorani Mestnega doma.

I Pevke in pevci cerkvenega akad. zbora! V soboto, 25. t. m. zvečer ob pol 7 in v nedeljo, 26. t. m. dopoldne ob 10 se prav gotovo vsi udeleženci pevskih vaj zaradi obsežnejšega programa, ker bo namesto običajne akad. službe božje proslava zlatomašnega jubileja našega stalnega darovalca akad. službe božje preč. g. V. Sege. Kdor bi bil v soboto zvečer zadržan, naj gotovo pride v nedeljo točno ob desetih.

KNEZ MARKO

bo v kratkem izšel

I Cerkevna glasba v stolnici pri zlati maši g. kanonika Alojzija Strojca v nedeljo, 26. julija ob pol 10: Rihar: Zlatomašnik; Zlatomašna molitev in pridiga prevz. g. škofa; Haydn: Marijacejska maša; Kimovec: Alleluja; Kimovec: Jezusov namestnik; Kimovec: V sv. hostiji Te molimo; Haydn: Zahvalna in Rihar: V zakramentu. Spremljajo člani opernega orkestra.

I Padee s prvega nadstropja. V Guttmannovi ulici 45 v Siški se je večeraj pripetila hujša nesreča. S prvega nadstropja je padla 62letna zasebnica Ursula Kek. Pri padcu je dobila hude poškodbe na nogah. Domačini so poklicali reševalni avto, ki je ponesrečenko prepeljal v splošno bolnišnico. — Na glavnem kolodvoru pa je reševalni avto prevzel nekega Jožeta Benčina z Dolenskega. Ta je padel z voza ter si poškodoval roko.

I Premog je že v Ljubljani. Po ljubljanskih ulicah že vidimo vozove, ki so naloženi s premogom, katerega dovažajo posameznim strankam, zlasti takim, ki so premog naročile že spomladi. Zaenkrat so premog dobile večje zadruge ter trgovci, ki so ga tudi že poprej naročili, ostali naročniki pa bodo morali še nekaj dni počakati, ker je pač tehnično nemogoče, naenkrat zadostiti vsem zahtevam in naročilom. Tudi posamezni trgovci so dobili že zagotovila, da dobe premog v kratkem, tako da bodo mogli ustreči strankam. Ljublj. mestna plinarja je dobila polno naročil koks, po katerem stranke prav rade segajo, tako da plinarja komaj zmaguje naročila. Poprej so v Ljubljani le redke stranke kurile s koksom, še manj pa z briketi, toda sedaj, ko je vsako kurivo dobrodošlo, prav rade segajo po njem in so še vesele, da ga dobe. Koks sicer ne razvija plamena, pač pa silno vročino. Je mnogo lažji od premoga in ga je ena sama tona skoraj dvakrat toliko, kakor premoga. Ako kurimo z njim v štedilniku, ga moramo pač nekoliko mešati z običajnim premogom ali drvmi.

I Melone v Ljubljani. Sedaj so dosele prve melone v Ljubljani. Kakor vse južno sadje, ki ga letos dobiva Ljubljana, so tudi melone prišle iz Italije. Melone so med ljubljancmi že priljubljena jed. Poprej smo jih po večini dobivali iz Banata. Melone so prav sladke in jih moremo jesti tudi brez sladkorja, medtem ko so sorodne dinje užitne le, ako jih potre-

povesti, ter pozneje opisom turnirja in dvorskih zabav. Toda glavna povest se godi ob hčerki grofa del Balza, imenovani Bice, v katero se zaljubi Otorino Visconti, pa pride vmes strastna ljubezna njegovega gospoda Marka Viscontija, ki je bil že v njeno mater Hermelindo zaljubljen in je ob njej doživel svojo veliko srčno dramo. Ta prvi zvezek je posvečen lepemu prepletanju ljubezni med mladima dvema, toda v zadnjih poglavjih se pokaže že strast in maščevanje kneza Marka. Ta pride najbolj do veljave pri turnirju ob slavnostnem imenovanju njegovega brata Azana Viscontija za cesarskega namestnika. S tem turnirjem, na katerem smo priče tudi lepi trubadurski romanci pesnika Arnalda (ki je v Lovrenčiču dobila do brega prevajalca) se konča prvi zvezek ter tako v najbolj napetem trenutku pustiti, da se oddahnemo od napetega romantičnega branja.

Knez Marko je knjiga predvsem lepe romantične srednjeveške trubadurske ljubezni ter je glavna oseba — bolj kot knez Marko — simpatično in toplo prikazana Bice ter njena bolest ob prvi tragični ljubezni. Ni čuda, da je ta povest spadala med najbolj brane knjige v Italiji vse do slej, čeprav ji literarne zgodovine zmanjšujejo pomen prav zaradi njene preočite naslonitve na slavno delo pisateljevega prijatelja Manzonia. Toda človek, ki se težko loti obširne milanske zgodovine v Zaročencih, bo v tej močno pisani knjigi izdaj iz istih krajev, a še starejših dob. bral »miniatura« Zaročencev morda z večjim užitkom, kakor Zaročenca sama, ki nudijo preveč zgodovinskega gradiva. To je tu sicer z manjšo zanesljivostjo in nazornostjo vporablja, pa zato v zadostni meri, da je topla ljubezna zgodba dobila slikovito in živo ozadje.

Prepričani smo, da bo povest zadovoljila bralce, ki bodo težko čakali novega zvezka.

Naslovna stran **Beranekova** je to pot zelo posrečena ter lepa, dasi je motiv prevzet iz istoimenskega filma, iz katerega so v tekstu samem tudi neki prizori, kar je zgodovinski povesti le v prid.

semo malo s sladkorno sipo. Dinj v Ljubljano zaenkrat še ni.

I Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. Vsi, ki se žele temeljito pripraviti za izpit po novih predpisih, naj se vpišejo v tečaj, kjer bodo poučevali gimnazijski profesorji. Učnina zmerna. Tečaj se prične 1. avgusta. Vpis in informacije: Zrinjskega cesta 7/III., dnevno od 10 do 12.

I Sveže polenovke. Na ribjem trgu ni bilo nobenih rib, niti sladkovodnih, niti morskih. Tvrda »Ribac« je dobila iz Severnega morja pošiljko zmrznenih svežih polenovk. Bilo jih je nekaj sto kilogramov. Polenovka je bila kmalu razprodana. Bila je po 30 lir kilogram.

I Gostovanje Zlate Gjungenčeve. V soboto bo gostovala v partiji Mimi v Puccinijevi operi »La Bohème« Zlata Gjungenčeva. Ostala zasedba je sledeča: Rudolf — Lipušček, Marcel — Janko, Mušetta — Polajnarjeva, Schaunard — Dolničar, Collin — Betetto, Benoit — Zupan, Alcindor — Anžlovar, Parpignol — Kristančič, Dirigent: D. Zebre, režiser: C. Debevec, zborovodja — R. Simoniti.

I Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj opravil mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Bleiweisova cesta 62-I (tel. 27-29).

Naznanila

RADIO, Sobota, 25. julija. 7.30 Poročila v slovenščini. — 7.45 Priljubljene pesmi. — 8.00 Napoved časa. Poročila v italijansčini. — 12.30 Kvartet harmonik Bolognese. — 12.40 Koncert komornega zbora, vodi dirigent Drago Mario Sijancec. — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijansčini. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.20 Lepe pesmi od večeraj in danes. Orkester, vodi dirigent Angelini. — 14.00 Poročila v italijansčini. — 14.15 Radijski orkester, vodi dirigent Drago Mario Sijancec. Lahka glasba. — 14.45 Poročila v italijansčini. — 15.00 Pokrajinski vestnik. — 17.10 Nove plošče »Cetra«. — 17.55 Habsburški Albini: »Razsvetljava utoplenec in obočene«, predavanje za gospodinje. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Valček. — 20.00 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.40 Vojaške pesmi. — 20.45 Lirična prireditev družbe E.I.A.R.: »Njivica«, opera v 5 dejanjih, spisal C. Goldoni, uglašil Ermano Wolf Ferrari. V odmoru: Predavanje v slovenščini. Zanimivosti v slovenščini. — Po operi: Poročila v italijansčini.

LEKARNE. — Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Bleiweisova 43, mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova 7.

Polizvedovanja. — Dne 22. t. m. sem izgubila črno denarnico z okoli 300 lir od frančiškanske cerkve do Vodmatia, Pošteni najditelj se prosil, da bi jo oddal v upravi Slovenca.

Založen izdelek. Kdor koli ima indeks jurista Jurija Smilana iz Sibenika, naj ga prinese vratarju v semenišče ali g. Habetu na univerzi. Prosim predvsem stare in gospodinje odsotnih juristov, da pogledajo, če je na njihovih mizah omenjeni indeks.

KNEZ MARKO

v Slovenčevi knjižnici

Z Gorenjskega

Zanimiva pridobitev Kranja. Na trgu pred sodiščem v Kranju so postavili velik evropski zemljevid. Prebivalstvo z zanimanjem ogleduje, kako poteka fronta na vzhodu. Sproti podaljšujejo rdeče črte, ki kažejo natančni potek borb na frontah. Posebno ob času poročil se zbira mnogo prebivalcev pred načrtom, da sproti lahko opazujejo potek bojev.

Sola za matere v Kamniku. V Kamniku je od junija bilo 6 tečajev materske službe. Vsak tečaj je trajal 10 dni. Prirejen je bil tečaj za dojenčke, tečaj za bolniško oskrbo in dalje po dva kuharska tečaja in po dva tečaja za šivanje. Tečaje so vodile dobro izšolane učne moči in je bila udeležba zelo lepa. Ob zaključku tečaja za šivanje je bila prirejena majhna razstava v izložbi kamniške trgovine.

Smrtna nesreča otroka. Minuli petek se je na Blejski cesti pri Kranju zgodila prometna nesreča, katere žrtev je postal 8letni sin stavbenika Nanuta. Otrok je letel čez cesto vprav ko je hotel peljati v mesto tovorni avto. Voznik ni več mogel avtomobila ustaviti in avto je odrinil otroka in mu zlomil roko. Fantek je dobil tudi notranje poškodbe in je kasneje v bolnišnici umrl.

S Spodnjega Štajerskega

Obisk gostov iz Monakovega na Spodnjem Štajerskem. Začetek tega tedna je spripela v Maribor skupina Monakovčanov, da si ogleda, kako je na Spodnjem Štajerskem napredovalo življenje in kako so se razvile organizacije. Prirejen jim je bil v Mariboru lep sprejem, pri katerem so sodelovali zlasti godci in pevci. V naslednjih dnevih so gostje pregledali na novo ustanovljene organizacije. Odpotovali so v Ptuj, kjer so bili prav tako pristrčno sprejeti. Ogledali so si ptujski grad, muzej in druge zanimivosti, kjer jih je vodil univerzitetni profesor Balduin Saria, ki je kot strokovnjak lahko dokazal izrazito nemško obeležje tega mesta. Gostje so obiskali tudi vinske gorice in napravili vožnjo po Dravi.

Novi grobovi. V Mariboru je umrl v bolnišnici 2letni sinček delavca Marjana Labasa. V Slovenji vasi je umrla 69letna Terčija Sagadin. V Kicarju, v občini Rogoznica, je umrl Franc Gonšar.

Poroke. V Ptuj sta se poročila Jožef Šafer in Katarina Černeselj, oba iz Spodnje Hajdine. V Celju se je poročil Willfried Hoffmann, znani celjski borec in vodja rasno-političnega urada, z Gabrijelo Müller iz Velikega Bečkereka.

Iz Hrvaške

Nova knjiga o razpadu bivše Jugoslavije. V Zagrebu je te dni izšla obširna knjiga, ki razpravlja o vseh dogodkih, ki so povzročili razpad bivše Jugoslavije. V knjigi so opisane tudi vloge ljudi, ki so vodili politiko bivše države neposredno pred izbruhom lanskega aprilskega dogodka. Knjigo je napisal časnikar Ivo Balantović.

Monsignor Mrakovčič umrl. Na Krku je umrl po daljši bolezni monsignor Ivan Mrakovčič, kanonik stolnega kapitla na Krku in papeški prelat.

Ureditev telefonskega prometa v Bosni. Po vpostavitvi rednega železniškega prometa na bosanskih progah je hrvaška državna uprava sedaj vpostavlja tudi reden telefonski in brzojavni promet med Banja Luko, Prijedorom, Kotorščem in Bosanskim Novim.

Ustanovitev mlekarne šole v Bjelovaru. V Bjelovaru so se prejšnji teden mudilovarstveni ministri za kmečko gospodarstvo ter so si ogledovali prostore, ki bi prišli v postev za novo mlekarško šolo, ki jo je omenjeno ministrstvo ustanovilo v tem mestu.

Za potrebne bosanske otroke je neimenovana oseba poslala Hrvatskemu Rdečemu križu znesek 1000 kun.

Regulacijska dela na Hrvatskem. Hrvatska

državna uprava je določila v sedaj veljavnem državnem proračunu večje kredite za regulacijo posameznih rek in za modernizacijo posameznih pristanišč. Tako med drugim v Neodvisni Državi Hrvatski urejajo strugo reke Neretve med Strugo in Gabelo. Pri Ljubuškem urejajo tok reke Tihajline-Mlade. Za odvajanje vode s področja 2300 ha zemlje v reko kopljejo predor Petnik. Polje Vitina-Radošić, ki obsega 331 ha, urejajo s prekopi. Prekope so že izkopali tudi na Lonjskem polju. V zalivu Tiha so uredili pristanišče. V Dubrovniku so hrvatske gradbene oblasti popravile postopje vojaške akademije, v Srebrenu pri Dubrovniku pa pristanišče. Pristanišče modernizirajo tudi v samem Dubrovniku. V Trstenem na Pelješcu popravljajo obalne naprave, v Orebiču popravljajo »Mandrač«, v Makarski pa urejajo strugo rečice v Donji luci.

Iz Srbije

Hudi Nedičevi očitki na račun Srbov. Srbski ministrski predsednik Nedič je imel pred kratkim zoper govor v belgrajskem radiu. Povod za ta govor so mu dala razna poročila predrejenih organov, da kaže srbsko ljudstvo premalo socialnega čuta do sorodnikov, ki so v stiski in vsake podpore potrebni. Nedič misli predvsem tiste sloje, ki imajo še vsega zadosti in prav nič ali pa zelo malo čutijo trdote sedanjega vojnega časa in podeželjsko ljudstvo, ki raje sodeluje pri trgovanju na črni borzi, kakor pa, da bi lajšalo gorje številnih revežev. Zato je Nedič postavil srbskemu ljudstvu kar javno vprašanje, če je svojo dolžnost, ki jo ima do svojih bratov, ljudi, ki nimajo nič razen gola življenja, do vojnih uletnikov in vojnih sirot, že storilo ali ne. Svojim sobratom je pri tej priliki povedal grenko resnico, da imajo Nemci več sočutja z otroci svojih prejšnjih sovražnikov, kakor pa Srbi sami. Zato je Nedič svoja izjavljana zaključil z odločno napovedjo, da bo sedanja srbska vlada proti vsem takšnim nesocialnim pojaviom nastopila z vso brezobzirnostjo in strogostjo in bo take izvirne onemogočila in uničila z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Srbski finančni minister je v sporazumu s poštanim ministrom podpisal odlok o ustanovitvi carinsko-poštnega oddelka pri Glavni carinarnici v Petrogradu.

V Belgradu je umrl znani belgrajski industrialec, lastnik veliki opekaren, Milan Dimić. Razdelitev mladonovskega okraja na poljedelske reone. Področje sedanjega mladonovskega okraja je razdeljeno na štiri poljedelske reone. Za vsak reon je postavljen reonski ekonom. Med temi je tudi Andrej Nemeč.

Velika narodna zborovanja in javni sestanki se še vedno vrše po posameznih srbskih mestih. V zadnjem času je bilo takšno zborovanje v Prokuplju, na katerega je prišlo na 3000 ljudi. Slična zborovanja so bila tudi v Podunavcih in v Zitoraču ter v Aleksincu.

KNEZ MARKO

v dveh knjigah

Dolgin - Debeluh - Ostrogled

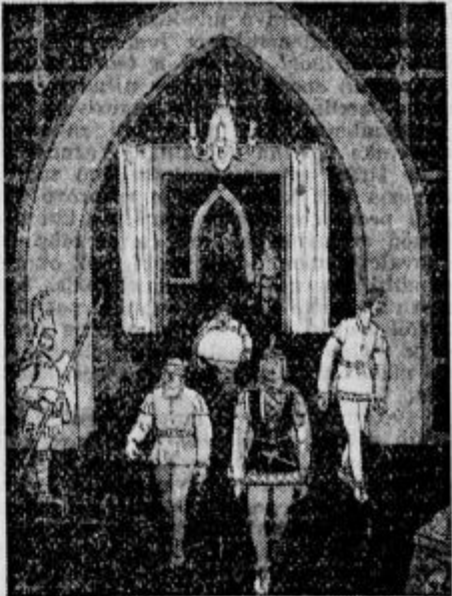
Risbe ROM — Besedilo po K. J. ERBENU

43.

VSİ SO — ZAKLETİ V KAMEN. VITEZI, KI SO HOTELI REŠEVATI KRALJICNO.

44.

PA TUDI SLUZABNIKI. TAKO GREDO SKOZI VSE DVORANE.

Četrtna človeštva se preživlja z rižem

Šola značajnosti v vročini in blatu

O rižu smo večkrat brali, da je riž močvirnata rastlina in smo sklepali iz tega, da vsebujejo ljudje, ki se večidel preživljajo z rižem, tudi glede na duševnost in značajnost nekaj močvirnatosti. Toda odkar slišimo o silnih zmagah Japoncev, ki spadajo v prvi vrsti k ljudstvom, ki se preživljajo pretežno z rižem, se je to mnenje jako spremenilo. Glede na pomen, ki ga ima riž pri njih kot podlaga človeške prehrane, prekašajo Japonci celo Indijce in Kitajce. Nastane vprašanje, ali ne vsebuje vprav pridelovanje riža mnoge za značaj pomembne lastnosti? Glede na to, da je riž močvirnata rastlina, je treba takoj povedati, da riž sploh ni močvirnata rastlina. Riž spada k travam prav tako kot pšenica, rž, oves ali ječmen. Le da je riž vrsta trave tropičnega gozda, druga žita pa so bila prvotno puštinjske trave, zato te lahko prenašajo sušo in mraz. Riž je navezan na toplo in vlažno podnebje. V Indiji računajo s tem, da je treba za uspevanje riža najmanj 1000 milimetrov dežja na leto. Toda 1000 milimetrov dežja v Indiji, kjer je vročina in kjer več mesecev ni nič dežja, je toliko kot pri nas 500 milimetrov padavin. Pod takimi padavinskimi razmerami utegne riž prav tako uspevati, kot pri nas rž ali oves in ga tudi prav tako posejejo. Riževa njiva se takrat prav nič ne razlikuje od naših žitnih njiv. Torej riž ni močvirnata rastlina, pač pa je najbolj pripravna vrsta žita za monšunske dežele v Aziji. A če je bilo delo z žitom, dokler ni postalo takšno, kot je, mogočno delo človeškega duha in hotenja, delo, ki se je nadaljevalo leta in leta in desetletja in stoletja in tisočletja, potem je bilo prav takega pomena delo z rižem, dokler ni dossegla rastlina te kulturne višine, ki je zdaj na njej. Glede na razvoj riževga poljedelstva je dossegel azijski človek že pred tisočletji tisto zmožnost, katero uporabljamo mi v svojem poljedelstvu šele zdaj. Že pred tisočletji je azijski kmet vedel, da mora na tej in tej površini pridelati čim več riža in je znal zemljo čim bolj izrabiti. A sred-

stva, ki jih imamo mi tozadevno na razpolago, so neprimerno večja in različnejša od sredstev in znanja, ki se je moral azijski pridelovalec riža pred 5000 leti zadovoljiti z njimi. Zakaj nam je na razpolago znanje, ki nas na dano značko takoj pouči, kako lahko pridobijemo skušnjo praktično uporabimo. Tisti davni pridelovalci riža pa so imeli na razpolago samo svoje roke in delo svojih bivolov in to sredi tujega in glede na premoč prirodnih sil skoraj prav tako sovražnega kot prijaznega sveta.

*

To je bilo kulturno delo prve vrste in vprav revolucionarnih sil, ko so kmetje riževih njiv prešli od opazovanja, da riž najbolje uspeva v mokri, blatni zemlji, kakršno mogočno azijski veletočki odlagajo pri svojih poplavih na to, da so blato rek in potokov smotno izrabljali za pridelovanje riža. Blato so si znali izkoristiti. Narejali so umetna blatišča s tem, da so majhna zemljišča omejili z nizkimi prstenimi nasipi, da so tla skrbno izravnali, tako da je voda stala povsod enako visoko in so nato na tako omejene njive s pomočjo skrbno izkopanih jarkov, ki so jih izkopali vzdolž gorskih pobočij, napeljali vodeno blato in ga prisilili, da se je ondi sesedel, nakar so morali vodo spet odvzeti dalje, ko je izpolnila svojo nalogo. Vsa ta dela so morali izvršiti z najpreprostejšim orodjem.

V Bengali, kjer je povsod ravnila, je to delo še bolj težavno. Njivo, kamor posejejo riž, morajo maja meseca takoj po prvem dežju, trikrat preorati, nato pa posejejo riž. Ko se prikažejo rastline iz zemlje, se šele začne pravo delo na polju. Njivo obdajo z vseh strani z nasipi, tako da se deževnica ondi ustavi, nato pa zemljo večkrat, tudi po osemkrat, desetkrat in večkrat preorjejo, da vodo v težko zemljo vdolajo, dokler ni zemlja spremenjena v debelo blatno gmoto. Potem morajo male rastlinice skrbno presajati in sicer dajejo sadiko lepo v vrste, v enakomerni razdalji.

Težavno oranje po žilavem blatu opravlja večidel brez bivolov, saj so prebivalci prebrvi, da bi imeli bivolce. Potem sosedje drug drugemu pomagajo in se sami vprejajo v pluge.

Razumljivo je, da se s takim trdim delom, s pospeševanjem sožitosti ustvarja tudi značaj na-

roda in sleherenega posameznika. Iz takih kmetovalcev riževih njiv nastanejo potem, ko so še vojaško izvežbani in izsolani, japonski vojaki, tisti vojaki, ki so tako žilavi, tako nezahtevni in gibčni, tako uporabni na močvirnatih tleh v trop-skih pokrajinah, a prav tako v mrzlem mandžur-skem in severnokitajskem zimskem ozemlju; ki se znajo tako prilagoditi razmeram in se brezpogojno pokoravati in ki so tako brezmerno vdani svojo-mu vladarju, ki je vtelesena ideja Japonske.

A tudi v drugačnem pogledu je pridelovanje riža kulturno važno. Zaradi smotrnega umetnega namakanja in pretvarjanje njiv v greznata tla je postala plodovitost riževih nasadov tako velika, da se je ljudstvo lahko množilo, čeprav so bile prometne zveze še tako preproste. Tu so lahko nastajala velemesta in se je razvijala kultura. V zgodnjem področju delte Brahmaputre in Gangesa pride na vsak kvadratni kilometer po 650 poljedelcev, pa vendar ni prebivalstvo prav nič prego-sto naseljeno, kakor je to v Hindostanu in Dekanu, kjer je tretjina prebivalstva zmeraj preslabo prehranjena. Na pravem Japonskem so v letu 1937-38 pridelali na površini 81.900 kvadr. kilometrov 12,3 milijona ton riža, kar je mnogo več, kot pridelamo v Evropi na isti površini zemlje.

Vzhodnoazijska kuha. — Res je, da ima riž svoje posebne fiziološke lastnosti. V primeri z našimi žitaricami, ne glede na koruzo, vsebuje jako malo maščobe, beljakovin pa za polovico manj kot naša rž. Zatorej se človek z rižem ne more tako nasititi kot z našim žitom. In vendar je riž mnogo bolj ljudska hrana v Aziji kot so pri nas naša žita. Zato je pa v Aziji jako razvita kuha riža. Na tisoče in tisoče je raznih navodil za riževa jedila v zvezi z vsakovrstnimi dodatki iz živalskega in rastlinskega sveta, zlasti še v zvezi z zelenjavo, s sočivjem, z začimbami, s sadeži in z ribami. Tudi glede na to plat je riž rastlina, ki pospešuje kulturo ondostnih narodov.

Zato je lahko umevno, da je kitajski cesar Činung I. 2800 pred Kr. r. odredil, da mora cesar vsako leto sam posejati riž po svojih njivah, a principi naj sejejo druga žita. S tem nikakor nečemo reči, da bi morali češčenje riža posnemati tudi pri nas. Naš krompir, naša pšenica, sladkorna pesa in krava-mlekarija niso nič manjše kulturne pridobitve in prav tako pospešujejo kulturo pri nas. Toda iz vsega tega razvidimo, kako so vsi narodi povezani z zemljo in kako je vprav v poljedelstvu začetek in temelj kulture — pa bodi v Aziji ali v Evropi.

»Slovenčeva« športna posvetovalnica

Ocenjevanje zmogljivosti v ljudskih šolah — Nasveti telovadcem na orodju

Kako ocenjevati učence ljudskih šol? Vaše pismo, v katerem poročate, da ste vadili z učenci Vaše šole največ igre, potrjuje, da ste na pravi poti. Šolska telovadba ne sme biti suhoparna in dolgočasna, otroci naj delajo to, kar jih najbolj veseli. To so igre, naravno preskakovanje zaprek, posnemanje vseh mogočih načinov človeškega in živalskega kretanja in podobno. Niste si pa na jasnem, kako bi učence ocenjevali, da bi bilo vaše ravnanje v skladu s športnimi načeli. Najpravičnejša ocena iz telovadbe je kajpada tista, v kateri se čim točnejše in čim bolj vsestransko izraža telesna zmogljivost otroka. Torej ne poslušnost, tudi ne tako imenovana pridnost, temveč uspeh ali storitev v telovadbi ali športu. Da se ne bomo preveč oddaljili od konkretnega vprašanja, Vam navajam način merjenja telesne zmogljivosti, katerega so izdelali priznani strokovnjaki. Za otroke do desetega leta starosti pridejo v poštev naslednje zahteve: hiter tek na 60 m (brez merjenja časa); tek čez tri zapreke, od katerih sega prva do kolena, druga do bokov, tretja pa do prs; plezanje po 3 m visokem kolu; vztrajni tek na 5 minut; igre. Pri omenjenih šestih vrstah telesne vzgoje boste imeli dovolj priložnosti, da se boste prepričali o zmogljivosti posameznih učencev. (P. F. R.)

Nurmijeve kolajne. V Vaših oči je Nurni najpopularnejši športnik na svetu. Zdaj se Vam, da so postale mednarodne lahko atletske tekme od časa, ko ni več Nurmija, veliko manj zanimive. Zanima Vas, koliko zlatih kolajn si je nabral Nurni na olimpijskih igrah. Finski tekač, ki je bil znan po svojih neverjetnih uspehih na dolge proge, ki je bil molčec, skromen in skoraj zagoreten, spada brez dvoma med tiste tekmovalce, ki ne bodo tako hitro pozabljeni. Prvič se je udeležil olimpijskih iger I. 1920 v Anversu, zadnjič pa 8 let pozneje v Amsterdamu. Kakor Vam je znano, je bil vselej med tistimi srečnimi atleti, katerim v čast so igrali v stadionih državno himno, dvigali narodno zastavo in mu podelili zlato kolajno. Te časti je bil Nurni deležen prvič v Anversu, drugič v Parizu, tretjič pa v Amsterdamu. Ni manj kakor 6 zlatih kolajn si je priboril za prva mesta v tekih na 1500, 5000 in 10.000 m. (G. S. Lj.)

Proste vaje na mednarodnih tekmah. Telovadite že več let in ste bili pred razsodno kandidati za mednarodno vrsto. Zeleni bi zvedeli, kakšna naj bo poljubna prosta vaja, kakršna je v navadi pri mednarodnih tekmah. Dejstvo, da ste izvršeni skakalec čez konja in da obvladate vso telovadbo na tleh, upravičuje zaključek, da imate najvažnejše pogoje za polno malho točk v poljubni prosti vaji. Najvažnejše pri sestavi se mi zdijo, da dokazuje telovadeč virtuozno spretnost, srčnost in tekoče prelivanje lažjih in težjih prvin. Veljava temih ali

počasnih gibov je vedno manjša, za hitrost, urnost in srčnost pa dajejo vedno več točk. Tak vtis sem dobil pri presoji poljubnih prostih vaj na olimpijskih v Amsterdamu in v Berlinu, pa tudi pri mednarodnih tekmah v Pragi. Pri večini tekmovalcev pa sem opazil, da premalo izkoriščajo efekt hitrostnih variacij. Glede sloga sestave in izvedbe je važno, da je enoten. Ne gre za mozaik raznih gibov in raznih načinov stilizacije, pač pa za logično sestavo, pri kateri naj pridejo do izraza vsi dognani zakoni gibanja. Tudi na to Vas želim opozoriti, da so dandanes že zastarele kompozicije izoliranih gibov (samo roke ali samo noge) in da velja prednost naravnemu gibanju vsega telesa. Preveč odmerjen ni je prostor, da bi Vam lahko dal tudi navodila gled estetske izvedbe. V tem oziru upoštevajte glavni zakon gracioznosti, ki dovoljuje samo naprežanje tistih mišic, ki so za to ali oni gib potrebne. Za šolanje okusa je potreben študij, koristno pa je tudi obiskovanje sodobnih umetniških plesnih prireditev. (M. J. Lj.)

Trening orodnih telovadcev. Na Vaše vprašanje rad odgovorjam, ker sem prepričan, da ne bo zanimalo samo Vas, pač pa tudi lepo število mojstrov orodne telovadbe. Kdor se hoče povzpeti med najboljšie, mora resno delati 5 do 8 let. Pri urjenju orodne telovadbe pa ni važno kaj vadiš, temveč kako. Napačno je hileti od prvine do prvine, prav pa je stremeti za tem, da si privzgojiš n. pr. izdaten koleh, visoke prehahe, do malenkosti točne obrate, visoke saltje, visoke odsko-ke in podobno. Za to je potrebno solidno delo. V Vaši dobi (26 let) si morate pridobiti tudi tolikšno moč, da boste imeli občutek, da je telo brez teže. Največ morate trenirati vaje na drogu, kakaj drog zahteva utrjene dlani, izsolano živčevje, polno mero srčnosti in virtuozno obvladnje telesa. Najbrže mi boste dali prav, če omenim, da vadijo naši telovadci najraje tiste prvine, ki jim gredo gladko od rok. To je napačno! Vsakdo, ki se hoče povzpeti na mednarodno višino, si mora napraviti spisek tistih gibov, ki mu gredo težko. Le-te mora vaditi pri vsakem treningu in sicer vsaj trikrat tedensko. O slogu orodne telovadbe ni nobenega dvoma. Ta slog zahteva lahkoto, preciznost in lepe linije telesa. Prav posebno radi izboljšanja sloga priporočam, da si sestavite prosto vajo po starejšem sistemu (pravilne držke rok, nog, hrbtenice, glave) in da jo ponavljate vsak večer pred običajno sobno gimnastiko. — O »mekhke« izvajanju pa prihodnjič. (M. J. Lj.)

Kaj več o Gundarju Haegg. Zanima Vas, kako je treniral Gundar Haegg, kaj je po poklicu, koliko je star in podobno. Priznati Vam moram, da bi tudi mene zanimalo, kako je s tem čudovitim tekačem, ki ruši svetovne rekorde, kakor da bi

čelnje zobal. Oba pa bova morala potrpeti, zakaj trenutno prihajajo samo kratka in suha poročila o Haeggovih uspehih. Ko bom kaj več zvedel o njem, ne bom pozabil na Vas! (C. P. R.)

Skok v višino z mesta. Edini šport, ki ga lahko gojite na Vašem skromnem dvorišču, je skok v višino z mesta. Preskočili ste 1,30 m in vprašujete, če je Vaša znamka kaj vredna. Za začetnika ni slaba, do mednarodne znamke pa Vam manjka še dobrih 30 cm. Olimpijski rekord je postavil L. 1900. Amerikane Enry, ki je preskočil 1,65 m. Dandanes pa ne skačete več z mesta, temveč samo še z zaletom. (S. K. Lj.)

Šport v kratkem

50letnico plavalnega kluba bodo praznovali v nedeljo, 26. t. m. v Hannoveru. Za svoj zlat jubilej bo priredil tamošnji plavalni klub veliko mednarodno tekmo, katere se bodo udeležili razen nemških tudi italijanski, madžarski in španski plavalci. Poleg dvoboja z Madžari, ki je bil na sporedu preteklo nedeljo v Darmstadtu, bo to edina letošnja mednarodna plavalna prireditev v Nemčiji. Na sporedu bo razširjen olimpijski program, v waterpolu pa se bo merila nemška sedmorica z italijansko.

Iz Nizozemske poročajo, da je pretekel atlet Spree 100 m v 10,3 sek. To je letos že drugi slučaj, ki potrjuje, da hočejo nizozemski sprinterji igrati v Evropi isto vlogo, kot jo igrajo danske plavalčice.

Ole Tondberg, švedski boksarski prvak teške kategorije, bo nastopil v nedeljo, 26. t. m. v Rimu proti Luigijsu Musini. Zanimanje za to prireditev je veliko, zakaj oba sta znana kot moža, ki znata samo zmagovati.

V teku na 10 km je postavil Šved Petersen nov državni rekord s časom 30:19,4 min.

Posebno dobre rezultate pričakujejo Nemci v nedeljo na državnem prvenstvu v metih. Po dosedanjih letošnjih izidih kaže, da bodo dosežene znamke v skokih in tekih le pičle, med metali pa imajo »stirperesno deteljevo«, ki bo tekmovala kakor v mirnih časih. Od vodilnih metalcev pričakujejo, da bo Siorch pognal kladivo blizu 58 m daleč, Wölke se bo približal v suvanju krogle na 16 m, Pektor v metanju kopja čez 70 metrov, Wolapek pa v disku blizu 50 m. Med tem, ko so prognoze za ostale discipline precej negotove, bodo podelili naslove državnih prvakov v metih najbrže zgoraj naštetim atletom.

O Haeggu poročajo, da še vedno ne miruje, pač na hiti s priložnostjo, ko je v sijajni formi in ruši vedno nove rekorde. Najnovejšo poročilo iz Stockholma pravi, da je Gundar Haegg postavil spet novo svetovno znamko v teku na 2000 m. Izboljšal je rekord Amerikanca San Romanija in postavil nov rezultat 5:16,4. To je že četrta svetovni rekord Gundaria Haegga, katere je postavil v prvih treh tednih julija.

Športne igre evropske mladine bodo priredili od 24. do 27. septembra t. l. v Italiji. Pozorišče ter iger boita Milan in Turin.

Olimpijski stadion v Helsinkih je bil nedavno priča lepe lahkoatletske prireditve. Tekmovalo je 350 izbranih finskih atletov, doseženi uspehi pa kažejo, da imajo tudi v vojnih časih še vedno dovolj veselja za atletiko. Največ sreče je imel Yrjö Nikkanen, ki je metal kopje. Že pri prvem metu ga je pognal na 70 m, kar so gledalci, ki se spoznajo na tehniko metanja in na daljine, živahno pozdravili. Tudi naslednji meti so se sukali vsi okrog 70 meterske točke. Najboljši met je znašal 71,24 m. Finci vedo, da razen Nikkanena letos ni nikogar v Evropi, ki bi metal tako daleč; dovolj razloga, da so ponosni na svojega prvaka.

Anderson — zelo priljubljen priimek

Med najbolj priljubljenimi priimki štejejo na Švedskem priimek Anderson. Pri zadnjem ljudskem štetju so n. pr. v glavnem švedskem mestu Stockholm našli nič manj kakor 6000 ljudi, ki se pišejo Anderson.

Izredno bogat ribolov

so imeli pred kratkim prebivalci jutlandskega pristanišča Skagen v Dansk. V pristanišču se je pojavilo toliko rib, da so jih vsi ljudje dobivali teden dni zastonj. Vsak si jih je lahko nalovil, kolikor jih je hotel. Lovili so jih z mrežami in tudi kar z rokami, ker so bile vse napol omamljene. Verjetno od kake podvodne bombe.

Preosnova upravne službe na Slovaškem

Slovaška vlada je predložila parlamentu v odobritev dva zakonska osnutka, ki predvidevata važno preosnovo dosedanjega upravnega sistema na Slovaškem.

Prva zakonska osnova predvideva ukinitve dosedanjih pokrajinskih državnih in samoupravnih uradov. Kompetence teh uradov preidejo na okrajna glavarstva.

Drugi zakonski predlog pa določa ustanovitev posebnih pokrajinskih inšpekcijskih uradov. Vsak tak urad bo imel na razpolago po pet uradnikov, ki bodo nadzorovali delo v vseh slovaških državnih in samoupravnih uradih.

Oba zakona o preosnovi slovaške upravne službe stopita v veljavo z novim letom.

Novo mesto v starem in srednjem veku

Novo mesto pripada k onim mestnim naselbinam, ki se niso ohranile iz dobe Rimljanov, temveč so nastale šele pozneje v srednjem veku. Vendar je bilo na tem mestu že v najstarejši dobi važno cestno križišče. Ena cesta je vodila iz Emone preko ozemlja današnjega Novega mesta čez Krko (Corcoras) in Gorjance v Meliko in Karlovec (Quadrata). Druga cesta je šla v oni dobi po dolini Krke skozi Sotesko čez današnje novomeško ozemlje, ter po desnem bregu Krke naprej do Nevioduna pri Krškem. To je bila prvotna trgovska in prometna cestna zveza v rimski dobi, ki je ostala pozneje v srednjem veku in je še danes.

Prve začetke Novega mesta moramo iskati na sedanjem Kapitelskem griču okrog stolnice in prošnje. Ta kraj se je imenoval že v 11. stoletju Gradeo. Rimska naselbina Crutium pa se je nahajala že poprej na vzhodni Trške gore in Hmeljni-ka. Domači zgodovinar poroča, da se je raztezalo tukaj velikansko rimsko mesto. Sicer pa ne vemo nič natančnega o tej rimski naselbini. Gradeo, naselbina na Kapitlju, se prvič omenja v stiški kroniki leta 1081. ter je nastal iz pristave in kmetije stiškega samostana. Tukaj se je nahajala 250 let pozneje naselbina »Oppidum Markstata«; obidani kraj v Slovenski marki, kakor se je imenovala današnja Dolenjska. Pravi zgodovinski razvoj No-

vega mesta pa se pričinja 7. aprila 1365. Ta dan je avstrijski vojvoda Rudolf IV. podelil temu kraju mestne pravice. Kakor poroča zgodovinar profesor Iv. Vrbovec, je imelo »Novo mesto nalogo privesti polagoma vso slovensko krajino pod avstrijsko oblast. Postalo naj bi središče avstrijskih posestev na Dolenjskem. To je bil vzrok, da je Rudolf IV. povečal in prenovil stari in mali kraj Markstati ter ga povzdignil v vrsto mesta. Najstarejše listine imenujejo kraj Neustadl in Neusteltin; Trubar, dolenski rojak, pa v svojih pismih piše: Novo mesto. Ime Rudolfswert (Rudolfovo) se ni moglo udomačiti, četudi se je leta 1865, ko se je praznovala 500 letnica Novega mesta, uradno dovolilo. Ob ustanovitvi je dobilo mesto tudi grb, ki predstavlja Rudolfa IV., sedečega na rdeči zamašni blazini, na desni o tri sonca, na levi trije mesečni kraji. V levici drži državno jabolko s križem, v desnici pa avstrijsko zastavo na meču, na glavi ima vojvodske krono.

Na čelu mesta je bil mestni sodnik (Stadtrichter), ki je imel pravico sprejemati meščane in razsojati med njimi prepire. Če je kdo prebival, že leto dni v mestu, ni imel nihče drug nad njim sodne oblasti. Sodna obravnava se je morala napovedati obtožniku 14 dni poprej. Huda kazen je doletela vsakogar, ki je zabavil mestnemu sodišču. Sodna oblast mestnega sodnika je obsegala mesto in vse vasi dve uri naokoli. Mejo tega okoliša je zaznamoval še Rudolf IV. Mestni očetje so vsako leto enkrat v avčani uradni obleki obhajali v slovesnem sprevodu meje mestne sodne oblasti.

Pri vsakem mejniku so se ustavili ter sprožili strel iz osemfalnega možnarja. To se je godilo zato, da bi dali poudarek svoji sodni oblasti in da ne bi zastarele njihove pravice, kajti sosedni graščaki so venomer prežali na to, kako bi odtrgali mestnemu sodišču to ali ono vas. Ta slovesni obhod na konjih se je ohranil do začetka 19. stoletja. Rudolf IV. je tudi določil, da je vsak priseljenec v mesto sedem let prost vseh davkov. To ugodnost so uživali Novomeščani do leta 1787. Meščanska imovina, n. pr. hiše, polja, vinogradi, travniki, mlinci itd. so se smeli prodajati le meščanom; vsaka drugačnja prodaja se je razglasila kot neveljavna. Trgovci, ki so prihajali ob sejmih s svojim blagom v Novo mesto, so bili osem dni pred sejmom in osem dni po njem varni pred vsako tožbo in nadlegovanjem mestnih oblasti.

Novo mesto je bilo že zgodaj močno utrjeno. Še dandanes so ohranjeni pri nekaterih poslopih obrambni stolpi. Mesto in obzidje je zapiralo dvojce mestnih vrat: Ljubljanska ali Zgornja vrata (Das obere Stadtor), na nasprotnem koncu pa Karloška ali Dolenja vrata (Das untere oder Karlostor Stadtor). To sta bila edina vhoda v mesto. Vrata so bila na vsaki strani utrjena z mogočnima stolpoma. Vrata je imel poleg vrat majhno sobo, iz katere je nadzoroval ljudi, ki so prihajali v mesto, in pobiral mitnino, nad vrati pa je bilo vratarjevo stanovanje. V stolpih mestnih vrat so bile ječe. Mestna vrata so zapirale dvojne debele železne duri. Močno utrjeno mestno obzidje je uspešno kljubovalo vsem napadom Turkov in Celjskih gro-

fov. Ko je ponehala turška nevarnost, so meščani zanemarjali mestne utrdbe, ker so smatrali za nepotrebno, da bi trošili zanje toliko denarja. Vendar je na pol razpadlo mestno obzidje s stolpi stalo še do leta 1786, ko je bilo prodano na javni dražbi.

Ze vojvoda Rudolf IV. je pospeševal naselitev trgovcev v Novem mestu, katere je skušal pritegniti z raznimi privilegiji. Do največjega razmaha je prišlo novomeško trgovstvo, ko se je ustanovila sredi 16. stol. proti Turkom Vojaška Krajina. Novo mesto je postalo zbirališče obmejnega vojaštva in sedež vojne blagajne. To so bila skladišča raznega blaga, žita, streliva in ostalih vojaških potrebščin. Mesto si je zelo naglo opomoglo. Od vseh strani so drli trgovci v mesto, zlasti iz Madžarskega in Hrvaškega. Priganjali so največ živino ter jo zamenjaval za drugo blago. V oni srečni dobi je nastal v Novem mestu lepi in prostorni Veliki trg, najlepši in največji od vseh mestnih trgov na Kranjskem, celo lepši od ljubljanskega trga. Zal, da je trajala ta zlata doba le malo časa, mesto je začelo kmalu propadati in si nikdar več ni popolnoma opomoglo.

Nad Novo mesto je prihajala nesreča za nesrečo. Prva je zadela cvečelo novomeško trgovino, ko so Turki vzeli Kanižo in odrezali ogrskim trgovcem pot v Novo mesto. Zaradi prometa po Savi med Zagrebom in Ljubljano so bile prekinjene trgovske zveze s Hrvaško.

D.

Naročajte in čitajte »SLOVENCA«

307.

Marsikateri kristjan se je že smrtno zadet zgrudil blizu njiju na tla. Bati sta se jela, da prodirajo Turki skozi zidovje na Središče. Zakaj na več krajih so že bili spodbodeni zemljo in tam se je jel zid podirati. A velik pogum Mirkov je pognal zopet sovražnika nazaj v šotorišče.

308.

A kakor bi trenil, nastane na gradu, po dvoranah in kletih velik krik in jok in stok. Strašen bojni hrup se vzdigne vzadi za Mirkom, poveljnikom Rožanov. Nekdo priteče z velikim krikom k Mirku, ki pa se ne ozre, kajti še vedno stoji z dvignjenim mečem in odganja sovražnika. K njemu pridrvi Strelec z obupnim klicem:

309.

»Izdani smo! Sovražnik je prodril skozi podzemski hodnik na Gradišče. Železna vrata so se kar sama odprla. Prve straže so posekali, a potem se je moralo vdati vse. Grad je v turških rokah. Pojdite na pomoč! Rešite nas! Izdani smo!«

Smrtna žrtev mravelj

V posameznih južnoameriških državah je prava nadloga tamošnjega prebivalstva neka gozdna vrsta mravelj, ki povsod povzroča veliko škodo ter je nevarna celo ljudem. Argentinsko časopisje v zadnjem času poroča, da so gozdne mravlje napadle v pokrajini San Juan neko kmečko hišo. Mravlje so vdrle v spalnico in se najprej spavile nad dvestletnega otroka, ki je spal v postelji. Na otroški krik je prihitela v sobo njegova mati, toda že prepozno — mravlje so bile medtem otroka že zadušile ter so pričele žreti njegovo telesce. Mravlje so prihajale v hišo v vedno večjih rojih ter so sosedje iz napadene hiše komaj rešili nesrečno mater.

Najstarejši čoln na svetu

Pred kratkim so na Danskem potegnili iz morja čoln, o katerem trdijo, da je najstarejši čoln na svetu. Pripisujejo mu namreč starost 4000 let. Za čoln so se seveda pričeli zanimati razni starinoslovci. Vsi so si belili glave s tem, kako bi čoln ohranili pred razpadanjem, ker zaradi vojnih razmer nimajo na razpolago zadostnih količin olja. Kočljivo vprašanje so si modri Danci rešili tako, da so čoln zopet potopili v morje na tistem mestu, kjer so ga našli.

Madžarska letalska prireditev v Novem Sadu

Madžarsko časopisje je prejšnji teden poročalo o veliki letalski prireditvi, ki je bila v prejšnjem Novem Sadu ali današnjem Ujvideku. Honvedskih slavnosti se je udeležil tudi nadvojvoda Jožef Franc. Navzoča sta bila tudi veliki župan dr. Peter Fernbach in župan dr. Nagy. Slavnost so začeli madžarski lovci, katerim so sledile vaje težkih bombnikov. Prireditve je po zadrževanju madžarskega časopisja v vsakem oziru uspela ter je pokazala veliko izurjenost madžarskih letalcev.

Hrvati na vzhodnem bojišču

Pod tem naslovom objavlja zadnje dni nemško časopisje sestavke, v katerih omenja več pohval, ki jih je izrekel Hitler hrvatskim prostovoljcem na vzhodnem bojišču. Poročila pravijo, da so se Hrvati v vseh bojih, v katere so bili poslani, neustrašeno borili. Dosedaj sta odšli na vzhodno bojišče iz Hrvatske dve vojaški formaciji. Prvi oddelek je odšel iz Varaždina dne 18. julija 1941. Pred odhodom so ju pregledali hrvatski domobranski minister maršal Kvaternik in italijanski general Ekselezenca Oxilia ter nemški general Glaise-Horstensau. Dne 15. decembra lanskega leta se je pa na Markovem trgu v Zagrebu poslovil od druge skupine hrvatskih prostovoljcev sam Poglavnik. Ta oddelek hrvatskih vojakov se na vzhodnem bojišču bori v sestavi italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji.

Giovanni Vergas 25

Tone Nevolja

Roman.

»Prokleta moja usoda!« je prišel vpiti Tone, pulč si lase in teptajoč z nogami. »Ves dan delam! V krčmo ne hodim! In v žepu nimam nikdar groša! Zdaj, ko sem našel dekle, ki bi me hotela, je ne morem vžeti. Zakaj sem se pa vrnil od vojakov?«

»Čuj! Pojdi spat, boljše je. Tako bi se ne smel nikdar razgovarjati pred svojo materjo!« mu je rekel ded, dvigajoč se s težavo zaradi bolečin, ki so ga razjedale v hrbtu.

»Mojemu bratu Luki se pri vojakih godi boljše kot meni!« je godrnjal Tone, ko je odhajal.

VIII.

Luki, ubožcu, pa se ni godilo ne boljše ne slabše. Izpolnjeval je dolžnost tam doli, kot je bil izpolnjeval doma in bil je zadovoljen. Res je, da ni pogosto pisal — poštna znamka je stala dvajset stotink — niti ni še poslal svoje slike, ker so ga kot dečka zasmehovali, da ima oslovsko ušesa. Medtem pa je od časa do časa stavljal v pisno bankovec za pet lir, ki si ga je znal prislužiti s posluževanjem častnikov.

Ded je bil rekel: »Popred se mora omožiti Mena.« Ni se o tem govoril, toda mislil je na to vedno in zdaj ko so že imeli v predalni omari kako malenkost za plačilo dolga, je izračunal, da bi s soljenjem sardel poplačal Gosjo nogo in hiša bi ostala prasta za doto nečakinje. Zato sta včasih polglasno poklepeta z gospodarjem Fortunatom na obrežju, medtem ko sta pričakovala ribiške ladje, ali pa sedeča na soncu pred cerkvijo, ko ni bilo ljudi. Gospodar Fortunat ni hotel oporekati njegovi besedi, če

je dekle imelo doto, tembolj, ker mu je njegov sin Brasi vedno delal preglavice, ko je tekal za dekleti, ki niso ničesar imele, kot polenovka, kar je tudi bil.

»Moža vleci za besedo in vola za roge,« je venomer ponavljal.

Mena pa je imela pogosto žalost v sreni, ko je predla, kajti dekleta imajo prediren nos in zdaj, ko se je ded neprestano pomenkoval z botrom Fortunatom in je doma često govoril o Čebulah, je imela vedno isto pred očmi, kot da bi oni kristjan boter Alfio bil priplejen na plohih statev skupaj s slikami svetnikov. Neki večer je čakala do pozne ure, da bi videla botra Alfia, ko se bo vrnil z vozom z oslovsko vprego. Roke si je dala pod predpasnik, ker je bilo mraz; vsa vrata so bila zaprta in na uličici ni bilo videti žive duše. Tako mu je z vrat voščila dober večer.

»Ali boste šli prvega v Bicocco?« mu je nazadnje dejala.

»Se ne. Imam čez sto tovorov vina za Santuzzo. Potem bo Bog poskrbel.« Ni vedela več, kaj naj reče, medtem ko si je boter Alfio na dvorišču dajal posla z razpreganjem osla in z obežanjem oprave na kol, nesoč svetilko sem in tja. »Če greste v Bicocco, Bog ve, kdaj se bova še videla!« je končno rekla Mena, ki ji je glas pojenjal.

»Zakaj? Ali boste tudi vi odšli?« Ubožica je ostala kratak čas brez odgovora, četudi je bila temna in bi je nihče ne mogel videti v obraz. Od časa do časa je bilo slišati sosedo, ki so govorili za zaprtimi durmi, otroke, ki so jokali in ropotanje skled, kjer so bili pri večerji, tako, da bi je nihče ne mogel čuti.

»Zdaj imamo polovico denarja, ki nam je potreben za Gosjo nogo in ko bomo solili sardele, bomo plačali še ostanek.«

Pri tem razgovoru je Alfio pustil osla na

Egiptovska pristanišča

S težkim položajem, v katerem so se znašli Angleži, po vdoru oboroženih sil Osi na egiptovsko državno ozemlje, se še vedno bavi časopisje držav Osi ter poudarja, da so angleško gospodarstvo nad Egiptom v prvi vrsti narekovati strategični in prometni razlogi in šele v drugi vrsti gospodarski. Nil in njegov izliv v Sredozemsko morje je bila že v starih časih važna prehodna pot. Po angleški zasedbi Indije, je pa postal najvažnejša angleška zveza med matično državo in njenimi bogatimi kolonijami. Zato pomeni za Angleže Egipt in Suez eno in isto. Zato je tudi razumljiv krik in vik, ki ga je zagnalo angleško časopisje po zadnjih hudih porazih. Angleži se namreč dobro zavedajo, da bi se z zasedbo egiptovskih pristanišč po silah Osi močno zamajali sami temelji angleškega gospodarstva v Vzhodni Aziji.

Največje prehodno egiptovsko pristanišče ob vходу Suezkega prekopa v Sredozemsko morje je Port Said, ki predstavlja s svojim 230 ha širokim pristaniškim proslorom in pasom ter ladijskim prometom 16,1 milijonov bruto registrskih ton najvažnejše pristanišče v Vzhodnem Sredozemskem morju. Mesto šteje 130.000 prebivalcev ter razpolaga z velikim notranjim in zunanjim pristaniščem z vsemi modernimi pristaniškimi napravami, ki so last Družbe Suezkega prekopa.

Na južni strani Suezkega prekopa ob vrodu v Rdeče morje leži mesto Suez s 50.000 prebi-

valci. Kot pristaniško mesto zaostaja tako po važnosti kakor tudi prometu močno za Port Saidom.

Pravo egiptovsko velepristanišče, ki prevzema vso egiptovsko zunajo trgovino je pa Aleksandrija, ki je kot trgovsko pristanišče igrala važno vlogo še v starem času. Danes ima skoro 700.000 prebivalcev in je drugo največje egiptovsko mesto. Ladijski promet je leta 1937. znašal v pristanišču 5,4 milijonov bruto registrskih ton. Iz mesta pošiljajo po morju prispelo blago v notranjost države. Pristanišče je važno predvsem zaradi tega, ker je edina egiptovska luka, katere morske globine ne zmanjšujejo naplavine blata in ker razpolaga z modernimi pristaniškimi napravami za popravilo ladij. Zato je Aleksandrija postala tudi zatočišče vsega angleškega ladjevja v egiptovskih vodah. Razen pristanišča je Aleksandrija važna tudi kot močno gospodarsko središče ter razpolaga s precej razvito železno in tekstilno industrijo, oljarnami in bombažnim trgov.

Od ostalih egiptovskih pristanišč je omembe vreden Koseir kot edino pristanišče ob brezvodni rdečemorski obali ter ostali dve pristanišči ob sredozemski morski obali, Solum in Marsa Matruh, ki so ju že zasedle čete sil Osi.

Ob obali angleško-egiptovskega Sudana igra precejšnjo vlogo v gumijevi in bombažni izvozni trgovini še pristanišče Port Sudan, v katerem živi danes 22.000 prebivalcev.

Za vedno nas je zapustil naš predragi soprog, skrbni oče, stari oče, stric, bratranec, tast in svak, gospod

Kramaršič Ernest

davčni kontrolor v pokoju

K večnemu počitku ga bomo spremili v nedeljo, dne 26. julija 1942 ob pol petih popoldne v Zal - kapelice sv. Nikolaja - na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Jesenice, dne 24. julija 1942.

Zalujoči: MARIJA, soproga; ERNA, HUGO, MAJDA, otroci — in ostalo sorodstvo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Delikatna ljubezenska zgodba v vefilimu

Veleblagovnica

V gl. vlogah: Vittorio de Sica, Assia Noris
Režija: Mario Camerini
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Globoka življenska drama o zdravniku, ki se je sam po nedolžnem obsodil

Roman zdravnika

C. Horn, Albrecht Schönbal, M. Andergast
KINO MATICA - TEL. 22-41

Kako nesrečne osrečiti, je problem, ki ga skuša rešiti film

Dobrotnik iz norišnice

V gl. vlogah: Michel Simon, Roman Novarro, Micheline Presle, Jacqueline Delubac
KINO UNION - TEL. 22-21

Prodamo

Njivo
ca 3000 m², blizu mesta, ugodno prodam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4209.

Razno

Kupim
in prodajam umetniške predmete, slike i. t. d. — »Umetnost«, Kolodvorska št. 30.

Službe

Dobe:

Postrežnica

za cel dan, zmnožna kuhinje in vseh hišnih del, se sprejme z 1. avgustom. — Naslov v upravi »Slovenca« št. 4231.

Kupimo

1000 kg lucerne

mlade, suhe, kupim, Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 4210.

sredi dvorišča in je stopil na cesto. »Po Veliki noči vas bodo torej omožili?«

Mena ni odgovorila. »Povedal sem vam to! Jaz sem ju videl, kako sta se razgovarjala gospodar Tone in gospodar Čebula,« je dodal boter Alfio.

»Tako bo, kot bo hotel Bog! Ni mi bilo do tega, da bi se omožila, da bi me le pustili tu,« je rekla nato Mena.

»Kako lepo je to, če je človek bogat kot sin gospodarja Čebule, ki si vzame ženo kot jo hoče in živi, kjer mu ugaja!« je dodal Muha.

»Lahko noč, boter Alfio,« je dejala nato Mena, ko je še kratak čas pogledala svetilko, ki je bila obešena na ogradni vrati, in osla, ki je mulil koprive po zidku. Tudi boter Alfio je voščil lahko noč in se je vrnil, da bi odvedel osla v hlev.

»Tista nesramnica sveta Agata,« je godrnjala Osa, ki je bila ob vsakem času v hiši Gosje noge, pod pretezo, da bi si izposodila pletilke, ali pa da bi prišla podariti prgišče boba, ki ga je bila nabrala v ogradi, — »tista nesramnica sveta Agata neprestano draži botra Muha. Ne pušča mi niti časa, da bi se poprskal po glavi! Sramota!« in godrnjala je dalje po cesti, medtem ko je Gosja noga zapiral duri, kažoč za njo dolg jezik. »Osa je razdražena, kot da bi bili v juliju!« se je grohotal boter Tine.

»Kaj pa njo to briga?« je vprašala botra Gracija.

»Briga jo, ker je jezna na vse one, ki se ženijo in zdaj kuha jezo na Alfia Muha.«

»Ti bi ji moral povedati, da mi ni pogodu igrati zvodnice. Kot da bi ne bilo očito, da je tu zaradi botra Alfia in potem Zupidda trosi naokrog, da nahajamo korist pri opravljanju te obrti.«

»Zupidda bi boljše napravila, če bi se se

praskala po svoji glavi, ker ima zato razlog! Pri tej svinjariji, ko si vlačijo v hišo Toneta gospodarja Toneta, medtem ko stari in vsi drugi razgrajajo in nočejo o tem ničesar vedeti. Zapri okno. Danes sem pol ure užival pri komediji, ki sta jo imela Tone in Barbara, da me še sedaj bole ledja, ko sem bil sklonjen za zidom, da bi slišal, kar sta govorila. Tone je pobegnil s »Previdnosti!«, pod pretezo, da gre iskat velike ostve za mulje. Rekel ji je: »Če ded noče, kako bova napravila?« »Napravila bova tako, da bova skupaj pobegnili in potem ko bo stvar izvršena, bodo morali oni misliti na to, da naju oženijo in bodo siloma primorani privoliti,« je ona odvrnila. In njena mati je poslušala tam zadaj, staval bi obe ti svoji očesi! Lepo vlogo igra ona čarovnica! Zdaj hočem spraviti v smeh vso vas. Ko sem povedal storijo donu Silvestru, je dejal, da stavi, da bo Barbaro spravil na tla s svojimi nogami, kot zrelo bruško. Ne stavi kambe na vrata, ker pričakujem Roka Spatu, ki mora priti govorit z menoj.«

Da bi spravil s svojimi nogami Barbaro na tla, je don Silvester iztuhtal eno, ki bi si jo ne bil izmislil niti menih, ki daje loterijske številke. »Iznebiti se hočem vseh onih, ki mi skušajo prevzeti Barbaro. Ko ne bo imela nikogar več, ki bi jo poročil, tedaj me bodo morali oni priti in napraviti bodi masno kupčijo, kot je običaj na sejmu, ko so kupci redki,« je rekel.

Med onimi, ki so skušali prevzeti Barbaro, je bil Vane Pizzuto, ki je hodil brit mojstra Turija, ko je ta imel bolečine v kolku in tudi don Mihael, ki se je dolgočasil, ko se je sprehajal s pištolo, vseeno na trebuhu, brez vsakega posla, ko ni bil za Santuzzino gostilniško mizo ter je mežikal lepim dekletom, da bi si krajšal čas. Spočetka je Barbara odgovarjala mežikanju.